

Službeni list Europske unije

C 169

Hrvatsko izdanje

Informacije i objave

Godište 63.

15. svibnja 2020.

Sadržaj

II. *Informacije*

INFORMACIJE INSTITUCIJA, TIJELA, UREDA I AGENCIJA EUROPSKE UNIJE

Europska komisija

2020/C 169/01	Komunikacija Komisije Smjernice EU-a za postupni nastavak pružanja usluga u turizmu i za zdravstvene protokole u ugostiteljskim objektima – COVID-19	1
2020/C 169/02	Komunikacija Komisije COVID-19: Smjernice za postupno ponovno uspostavljanje usluga prijevoza i povezanosti	17
2020/C 169/03	Komunikacija Komisije Postupan i koordiniran pristup ponovnoj uspostavi slobode kretanja i ukidanju kontrola na unutarnjim granicama – COVID-19	30

HR

II

(Informacije)

INFORMACIJE INSTITUCIJA, TIJELA, UREDA I AGENCIJA EUROPSKE UNIJE

EUROPSKA KOMISIJA

KOMUNIKACIJA KOMISIJE

Smjernice EU-a za postupni nastavak pružanja usluga u turizmu i za zdravstvene protokole u ugostiteljskim objektima – COVID-19

(2020/C 169/01)

I. Uvod

1. Komisija je 15. travnja 2020. u suradnji s predsjednikom Europskog vijeća predstavila Zajednički europski plan (⁽¹⁾) za postupno ukidanje mjera ograničavanja uvedenih zbog pandemije bolesti COVID-19. U planu se utvrđuju kriteriji i preporuke za države članice o uvjetima za ukidanje mjera i ponovnu uspostavu slobodnog kretanja. Taj bi se proces trebao odvijati postupno, a mora obuhvaćati mjere održavanja udaljenosti te sprečavanja i kontrole zaraze.
2. Zbog poboljšanja javnozdravstvene situacije države članice razmišljaju o ukidanju „mjera ograničenja u zajednici“. Pripremit će se teren za sigurno ublažavanje preventivnih i zaštitnih mjer, osobito općih ograničenja putovanja.
3. Jednom kad se ukinu ograničenja aktivnosti povezanih s putovanjima, očekuje se da će građani postupno nastaviti s putovanjima u svojoj zemlji i unutar EU-a.
4. Prebrzo ukidanje mjer moglo bi dovesti do ponovnog i naglog izbijanja zaraze. Dok god nema cjepiva, potrebe i koristi putovanja i turizma moraju se odvagnuti u odnosu na rizike od ponovnog porasta broja slučajeva zbog čega bi trebalo ponovno uvesti mjere ograničenja kretanja.
5. Prilikom ublažavanja mjer ograničenja kretanja mora se osobito paziti na poštovanje mjer održavanja razmaka među ljudima kako bi se moglo sigurno nastaviti s turističkim aktivnostima, koje po definiciji privlače ljude iz različitih geografskih područja.
6. Zaštita zdravlja građana, pa tako i turističkih djelatnika i turista, i dalje je prioritet.
7. U ovim se smjernicama utvrđuju zajednički cilj i nediskriminirajući okvir za građane, javna tijela, poduzeća i dionike u turističkom sektoru u cilju postupne ponovne uspostave turističkih usluga.
8. Navode se kriteriji i načela za sigurnu i postupnu ponovnu uspostavu turističkih djelatnosti te za zdravstvene protokole u ugostiteljskim objektima.

⁽¹⁾ Europska komisija (EK). Zajednički europski plan za ukidanje mjer ograničavanja širenja bolesti COVID-19: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/?uri=uriserv%3AOJ.C._2020.126.01.0001.01.HRV&toc=O%3AC%3A2020%3A126%3ATOC

9. Ove se smjernice temelje na savjetima Europskog centra za sprečavanje i kontrolu bolesti (ECDC) (⁹). Nadovezuju se na Zajednički europski plan za ukidanje mjera ograničavanja širenja bolesti COVID-19, s kojim se trebaju zajedno provoditi (¹). Treba ih čitati zajedno sa smjernicama Komisije za ograničenja neobveznih putovanja (²), ostvarivanje slobodnog kretanja radnika (³), mjere upravljanja granicama (⁴), putnike i druge osobe na brodovima (⁵) te postupno ponovno uspostavljanje usluga prijevoza (⁶) i Komunikacijom „Postupan i koordiniran pristup ponovnoj uspostavi slobode kretanja i ukidanju kontrola na unutarnjim granicama“ (⁷). Najzad, Europska agencija za zdravljie i sigurnost na radu (OSHA) objavila je opće mjere za zaštitu zdravlja i sigurnosti u kontekstu povratka na radno mjesto (⁸).

II. Načela za sigurnu i postupnu uspostavu turističkih djelatnosti

10. Kad budu odlučivale o mogućem ublažavanju strogih mjera u zajednici (¹¹) kako bi omogućile nastavak turističkih djelatnosti, države članice trebale bi pažljivo razmotriti sljedeće kriterije:

10.i. *Broj slučajeva COVID-a 19 osjetno se smanjio*

Glavni preduvjet za ublažavanje mjera ograničenja u zajednici povezanih s COVID-om 19 i za nastavak turističkih djelatnosti epidemiološki je dokaz da se širenje bolesti znatno smanjuje i da je već dulje vrijeme stabilno te da će vjerojatno tako ostati i s porastom dolazaka turista.

10.ii. *Zdravstveni sustavi imaju dovoljno kapaciteta*

Zdravstveni sustavi moraju imati dovoljno kapaciteta za lokalno stanovništvo i turiste tako da u slučaju naglog porasta broja slučajeva ne dođe do preopterećenja službi za pružanje primarne zdravstvene skrbi, bolnica i jedinica intenzivne njegе. To prvenstveno vrijedi za regionalnu razinu, odnosno za turističke regije koje mogu očekivati veći broj posjetitelja, kao što su odmarališta, područja u blizini plaža, znamenitosti itd., a koje nemaju nužno brz pristup zdravstvenoj infrastrukturni. U udaljenim turističkim regijama usluge zdravstvene skrbi mogu biti ograničene, a ako se usto očekuje dolazak većeg broja posjetitelja, mogu zatrebatи i dodatni mehanizmi za pružanje pomoći, kao što su letovi u svrhu medicinske evakuacije itd. Na slučajevе COVID-a 19 tad treba primijeniti smjernice za prekograničnu zdravstvenu skrb (¹²). Osim toga, države članice čiji se državljani ili rezidenti zaraze tijekom boravka u drugim državama članicama trebaju omogućiti repatrijaciju takvih osoba.

10.iii. *Provode se strogi nadzor i praćenje*

Prije ublažavanja mjera i ponovne uspostave turizma države članice moraju uvesti sustave za praćenje i reagiranje na promjene pokazatelja povezanih s kapacitetima zdravstvenih službi.

Na lokalnoj razini potrebno je unaprijediti kapacitete za nadzor i praćenje u skladu sa zakonodavstvom EU-a o zaštiti podataka kako bi se spriječilo da putnici donesu virus u turističke regije, ali i da se on širi s lokalnog stanovništva na turiste.

(⁹) Izjava o ograničenju odgovornosti: U ovim se smjernicama sagledavaju prevencija i kontrola COVID-a 19 u sektoru turizma i to iz perspektive javnog zdravlja. Među ostalim se navode mjere koje klijenti trebaju imati na umu prije, tijekom i nakon boravka u određenom smještaju i tijekom posjeta restoranima, kafićima ili barovima te mjere za osoblje u turizmu. Smjernice se ne odnose na tematske i zabavne parkove, muzeje, krstarenja i slično. Temelje se na pristupu koji se preporučuje za sektor turizma, pri čemu se uzimaju u obzir značajke turističkih objekata u EU-u/EGP-u.

(¹) SL C 126, 17.4.2020., str. 1.

(²) COM(2020) 115 final, COM(2020) 148 final i C(2020) 2050 final (SL C 102I, 30.3.2020., str. 12.).

(³) Komunikacija Komisije – COVID-19 Smjernice o ostvarivanju slobodnog kretanja radnika, 2020/C 102 I/03

(⁴) C(2020) 1753 final (SL C 86I, 16.3.2020., str. 1.).

(⁵) C(2020) 3100 final (SL C 119I, 14.4.2020., str. 1.).

(⁶) C(2020) 3139.

(⁷) C(2020) 3250.

(¹⁰) COVID-19: POVRTAK NA RADNO MJESTO – prilagođavanje radnih mjesta i zaštita radnika <https://osha.europa.eu/en/publications/covid-19-back-workplace-adapting-workplaces-and-protecting-workers/view>

(¹¹) Kako je opisao Europski centar za sprečavanje i kontrolu bolesti u brzoj procjeni rizika od 23. travnja 2020.: <https://www.ecdc.europa.eu/en/publications-data/rapid-risk-assessment-coronavirus-disease-2019-covid-19-pandemic-ninth-update>

(¹²) https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/guidelines_on_eu_emergency_assistance_in_cross-bordercooperationin_heathcare_related_to_the_covid-19_crisis.pdf

10.iv. Ima dovoljno kapaciteta za testiranje

Ključan kriterij iz Zajedničkog europskog plana za ukidanje mjera ograničavanja širenja bolesti COVID-19 je osiguravanje opsežnog testiranja za otkrivanje i praćenje širenja virusa u kombinaciji s mjerama praćenja kontakata i izolacije radi usporavanja prijenosa. Nedostatak kapaciteta za testiranje isprva je onemogućavao masovne preglede stanovništva. Brzo testiranje i dijagnosticiranje važni su za rano otkrivanje zaraze⁽¹³⁾. Bilo bi važno osigurati da i posjetitelji imaju jednak pristup testiranju.

10.v. Uvedeno je praćenje kontakata

Praćenje kontakata djelotvorna je i bitna javnozdravstvena mjera za kontrolu COVID-a 19. Njezina je svrha brzo identificirati i pratiti kontakte osoba oboljelih od COVID-a 19 radi smanjivanja daljnog prijenosa. U okviru takvog praćenja kontakata mora se omogućiti razmjena relevantnih informacija među zemljama u kojima ima međunarodnog turizma te, ako to bude potrebno, osigurati kapaciteti za repatrijaciju državljana. Bliska suradnja i koordinacija među državama članicama u pogledu praćenja kontakata postat će još važnija nakon ponovnog otvaranja granica. Prikupljanje i pohranjivanje osobnih podataka mora biti u skladu s relevantnim zakonodavstvom EU-a, među ostalim s Općom uredbom o zaštiti podataka i Direktivom o e-privatnosti.

Najvažniji elementi praćenja kontakata detaljno su predstavljeni u novim smjernicama Europskog centra za sprečavanje i kontrolu bolesti (ECDC)⁽¹⁴⁾, a aspekt zaštite podataka u Smjernicama za zaštitu podataka u aplikacijama kojima se podupire suzbijanje pandemije bolesti COVID-19⁽¹⁵⁾ i smjernicama Europskog odbora za zaštitu podataka⁽¹⁶⁾. Komisija i države članice objavit će protokol o načelima interoperabilnosti kako bi se osiguralo prekogranično funkcioniranje aplikacija za praćenje kontakata koje se koriste na dobrovoljnoj osnovi, kao i njihova pouzdanost dok se korisnici nalaze na prostoru Europe.

10.vi. Uspostavljeni su mehanizmi za koordinaciju i komunikaciju

Nužno je uspostaviti mehanizme za koordinaciju i komunikaciju između tijela i gospodarskih subjekata u turističkom sektorу, ali i između lokalnih i nacionalnih/regionalnih uprava u državama članicama. Osim toga, u slučaju dopuštanja prekograničnog turizma neophodni su prekogranična koordinacija, razmjena informacija i komunikacija uspostavljenim kanalima. Države članice trebale bi prije najave mjera povezanih s ponovnom uspostavom prekograničnog turističkog prometa o njima pravovremeno obavijestiti jedna drugu i Komisiju te uvažiti njihova mišljenja. Uz mehanizme navedene u popratnoj Komunikaciji o ponovnoj uspostavi slobodnog kretanja i ukidanju kontrola na unutarnjim granicama, treba se obratiti i Odboru za zdravstvenu sigurnost i Savjetodavnom odboru za turizam u skladu s njihovim ovlastima te upotrijebiti druge postojeće kanale za koordinaciju prometa i putovanja.

Važno je da se putnike i turiste digitalnim i drugim sredstvima obavijesti o riziku jer ih se na taj način informira o lokalnoj situaciji, mjerama kojih se trebaju pridržavati u slučaju sumnje na COVID-19, pristupu zdravstvenoj skrbi itd.

11. Postupno ukidanje mjera protiv širenja zaraze treba se temeljiti na znanosti, posebice onoj u području javnog zdravlja, te se provoditi u sklopu koordiniranog okvira koji uspostavi svaka država članica. Taj koordinirani okvir temelj je za ponovno pokretanje turističkih djelatnosti i usluga. S obzirom na skorašnju sezonu ljetnih godišnjih odmora neophodno je turističkim poduzećima i odredištima pružiti pouzdane savjete o javnom zdravlju.
12. Potrebno je izraditi procjenu lokalne epidemiološke situacije za potrebe evaluacije općeg rizika od ponovnog pokretanja turističkih djelatnosti kako bi se izbjeglo širenje virusa s turista na lokalno stanovništvo i obratno.

⁽¹³⁾ Dosad ni jedan brzi test za otkrivanje virusa SARS-CoV-2 nije validiran ni preporučen za uporabu u dijagnostičke svrhe.

⁽¹⁴⁾ <https://www.ecdc.europa.eu/en/covid-19-contact-tracing-public-health-management>.

⁽¹⁵⁾ C(2020) 2523 final od 16.4.2020.

⁽¹⁶⁾ https://edpb.europa.eu/our-work-tools/our-documents/guidelines/guidelines-042020-use-location-data-and-contact-tracing_en

13. Prema potrebi se trebaju donijeti planovi pripravnosti s jasnim kriterijima za ponovno uvođenje mjera ograničenja.
14. Preporuke iz Zajedničkog europskog plana za ukidanje mjera ograničavanja širenja bolesti COVID-19 obuhvaćaju načela koja su od posebne važnosti za sektor turizma i kojih se treba pridržavati nakon ponovne uspostave turizma.
15. Ukipanje mjera treba biti postupno. Općenitije mjere treba zamijeniti ciljanima te omogućiti postupnu normalizaciju društava i turističkih djelatnosti, pod uvjetom da se primjenjuju proporcionalne i djelotvorne mjere za zaštitu zdravlja turista i radnika.
16. Povratak na radno mjesto treba organizirati u skladu sa Smjernicama EU-a za siguran povratak na radno mjesto ⁽¹⁷⁾, a prednost dati manje ugroženim skupinama i sektorima koji mogu pospješiti gospodarsku aktivnost, poštujući pritom pravila o sigurnosti i zdravlju na radu uvedena zbog pandemije.
17. Mjere kojima se ograničavaju usluge u turizmu trebale bi, kao i mjere za zdravstvenu zaštitu i prevenciju, opsegom i trajanjem biti ograničene na ono što je potrebno za zaštitu javnog zdravlja. Osim što bi sve mjere trebale biti objektivne i proporcionalne, trebale bi također biti obrazložene, relevantne, specifične za ugostiteljsku uslugu, nediskriminirajuće i djelotvorne u održavanju jednakih uvjeta tržišnog natjecanja na jedinstvenom tržištu.
18. ECDC u suradnji s državama članicama i Zajedničkim istraživačkim centrom izrađuje kartu ⁽¹⁸⁾ prijenosa bolesti COVID-19 na podnacionalnoj razini, koju će i kontinuirano održavati. Države članice poziva se da dostave podatke kako bi ta karta bila potpuna i ažurna. Ona će doprinijeti svim aspektima strategija za ukidanje mjera (otvaranje/zatvaranje određenih gospodarskih sektora; evaluacija različitih strategija testiranja; evaluacija djelotvornosti mjera osobne zaštite itd.). Države članice također se poziva da dostave ažurne podatke o raspoloživim bolničkim kapacitetima i kapacitetima za testiranje, nadzor i praćenje kontakata te da objave kriterije za ukidanje i uvođenje ograničenja. Karta prijenosa i povezane mjere transparentan su alat za pružanje informacija na razini EU-a kojim se mogu služiti nadležna tijela, prijevoznici i dionici u turizmu, ali i građani kako bi donijeli odgovorne odluke o planovima za godišnji odmor.

III. Smjernice EU-a za zdravstvene protokole u ugostiteljskim objektima

19. U ovom dijelu smjernica predlažu se načela kojima bi se države članice trebale voditi pri izradi i provedbi mjera za sprečavanje i kontrolu zaraze te protokoli za pružatelje ugostiteljskih usluga, kao što su hoteli i drugi ugostiteljski objekti, radi sigurnijeg smještaja turista te zdravlja gostiju i radnika.
20. Smjernice za zdravstvene protokole nisu obvezujuće. Njihova je svrha osigurati dosljednu izradu i provedbu mjera za sprečavanje i kontrolu zaraze primjenom koordiniranog pristupa u svim regijama i državama članicama.
21. Uz sljedeće preporuke i operativne aspekte povezane s upravljanjem rizikom od COVID-a 19 koje su izdala relevantna zdravstvena tijela, prije svega Svjetska zdravstvena organizacija (WHO) ⁽¹⁹⁾ i Europski centar za sprečavanje i kontrolu bolesti (ECDC) (Prilog), države članice poziva se da uzmu ove smjernice u obzir pri razradi protokola u skladu s konkretnom nacionalnom/regionalnom/lokalnom situacijom.

⁽¹⁷⁾ Koronavirus: Smjernice EU-a za siguran povratak na radno mjesto https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/hr_ip_20_729

⁽¹⁸⁾ <https://covid-statistics.jrc.ec.europa.eu>

⁽¹⁹⁾ <http://www.euro.who.int/en/health-topics/health-emergencies/coronavirus-covid-19/publications/2020/operational-considerations-for-covid-19-management-in-the-accommodation-sector-interim-guidance,-31-march-2020>

22. Javnozdravstvene mjere u turističkom sektoru moraju biti u skladu s općim mjerama koje provode nadležna tijela te se temeljiti na smjernicama za povratak na radno mjesto ⁽²⁰⁾. Osim toga, takve mjere moraju biti u skladu s pravom EU-a o zaštiti podataka ⁽²¹⁾.
23. Države članice poziva se da s dionicima blisko surađuju na razradi mjera i protokola za sprečavanje i kontrolu zaraze i pobrinu se da ti protokoli budu prilagođeni i razmjerni opsegu i vrsti usluge koja pružaju ugostiteljski objekti. Države članice trebaju razmisliti o pružanju potpore u njihovoj provedbi.
24. Posebnu pozornost treba obratiti na mjere i protokole za sprečavanje i kontrolu zaraze u objektima za pružanje kratkotrajnog smještaja i drugih oblika smještaja u okviru ekonomije suradnje. Ove smjernice i načela u potpunosti se primjenjuju i na takve vrste ugostiteljskih usluga pa njihove prilagodbe i zamjenska rješenja ne smiju ni na koji način ugroziti zdravlje posjetitelja ni povećati rizik od prijenosa virusa.
25. Mjere za zaštitu gostiju i radnika u ugostiteljskim objektima trebalo bi redovito ponovno evaluirati i prilagođavati, uzimajući u obzir sva relevantna stručna znanja i razmatranja, kako bi uvijek bile razmjerne trenutačnoj razini potreba javnog zdravlja.
26. Kako nova i učinkovitija rješenja budu postajala dostupna, njihovoj bi primjeni trebalo dati prednost tako da se obustavi primjena manje učinkovitih ili opterećujućih mjera. Trebalo bi poštovati načelo troškovne učinkovitosti. To znači da ako postoji nekoliko opcija za postizanje jednakih učinaka u zaštiti zdravlja gostiju i radnika, prednost treba dati najjeftinijoj, pogotovo kad je riječ o malim i srednjim poduzećima (MSP-ovi).
27. Kako bi se spriječilo prenošenje COVID-a 19 i osiguralo javno zdravlje, pri razradi mjera za sprečavanje i kontrolu zaraze te protokolâ za ugostiteljske objekte (dalje u tekstu „objekti“) uzet će se u obzir vodeća načela navedena u nastavku.

a) *Epidemiološka situacija*

Za nastavak bilo koje turističke djelatnosti potrebno je da broj slučajeva COVID-a 19 bude vrlo nizak i da se razmotre svi ostali kriteriji navedeni u odjeljku II. Smjernice EU-a o načelima za sigurnu i postupnu ponovnu uspostavu turističkih djelatnosti.

b) *Zdravlje i sigurnost gostiju i radnika glavni su prioritet*

Da bi se ugostiteljske usluge mogle ponovno početi pružati, gosti ugostiteljskih objekata i radnici koji pružaju usluge moraju maksimalno poštovati mjerne za sprečavanje zaraze i širenja virusa. Goste i radnike treba jasno obavijestiti o mjerama, među ostalim vidljivim i djelotvornim digitalnim sredstvima.

c) *Lokalne mjere*

Lokalna i/ili nacionalna tijela nadležna za javno zdravlje i pružatelji ugostiteljskih usluga trebaju se neprestano međusobno koordinirati kako bi se na određenom zemljopisnom području osiguralo informiranje o najnovijim pravilima i propisima te njihova primjena i praćenje provedbe.

d) *Akcijski plan u slučaju zaraze*

Objekti bi trebali imati plan pripravnosti u kojem se navode mjerne koje treba poduzeti u slučaju zaraze u objektu i koji obuhvaća razdoblja od odluke o ponovnom otvaranju do 14 dana nakon što gosti napuste objekt. Cjelokupnom osoblju treba predstaviti konkretni akcijski plan u kojem se detaljno navode njihove uloge i odgovornosti i koji im u svakom trenutku treba biti dostupan.

⁽²⁰⁾ Koronavirus: Smjernice EU-a za siguran povratak na radno mjesto
https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/hr_ip_20_729

Europska agencija za sigurnost i zdravlje na radu. COVID-19: smjernice za radno mjesto [Internet]. [ažurirano 20. travnja 2020.; citirano 4. svibnja 2020.]. Dostupno na: https://oswiki.eu/wiki/COVID-19:_guidance_for_the_workplace#See

⁽²¹⁾ Vidjeti i izjavu Europskog odbora za zaštitu podataka (EDPB), https://edpb.europa.eu/sites/edpb/files/files/file1/edpb_statement_2020_processingpersonaldataandcovid-19_en.pdf

e) *Obuka*

Svi zaposlenici turističkih objekata trebali bi biti upoznati sa simptomima COVID-a 19 i informirani o osnovnim mjerama za sprečavanje i kontrolu zaraze. Osoblje bi trebalo obučiti o mjerama za sprečavanje i kontrolu zaraze i o tome što treba poduzeti ako gosti ili oni sami imaju simptome koji odgovaraju COVID-u 19.

f) *Upravljanje osobljem*

Trebalo bi razmotriti mjere za smanjenje broja zaposlenika u objektu, primjerice rad od kuće za sve zaposlenike koji svoje zadaće mogu obavljati na daljinu.

Trebalo bi razmotriti i mjere kojima se smanjuju broj i trajanje fizičkih kontakata među ljudima u objektu, uključujući rad u smjenama, različita vremena obroka te uporabu telefona i elektroničkih sredstava komunikacije.

g) *Informacije za goste*

Gostima bi prije dolaska i u samom ugostiteljskom objektu digitalnim i drugim sredstvima trebalo na pristupačan način priopćiti sve potrebne informacije o aktualnim smjernicama lokalnih tijela nadležnih za javno zdravlje, kao i o uvedenim posebnim mjerama koje utječu na dolazak, boravak i odlazak gostiju.

Prije ulaska u objekt gosti trebaju posebnim znakovima (infografike i prilagođene infografike za goste s oštećenjem vida) biti obaviješteni o simptomima COVID-a 19 i o tome što trebaju učiniti ako tijekom boravka ili 14 dana nakon odlaska počnu pokazivati te simptome. Objekti bi mogli i dijeliti brošure s tim informacijama.

Trebali bi pribaviti kontaktne podatke gostiju za slučaj da budu potrebni za praćenje kontakata. Mjere praćenja kontakata trebale bi biti strogo ograničene na suzbijanje pandemije bolesti COVID-19 i uspostavljene u skladu sa zajedničkim EU-ovim paketom instrumenata mreže e-zdravstva za mobilne aplikacije radi praćenja kontakata u EU-ovoj borbi protiv bolesti COVID-19⁽²⁾ i smjernicama Komisije za aplikacije⁽³⁾, čime se osigurava najviša razina privatnosti i zaštite podataka.

h) *Održavanje razmaka i higijena*

Objekt bi trebao provoditi ciljane mjere kako bi se osiguralo održavanje razmaka u zajedničkim prostorima u kojima će gosti vjerojatno dulje boraviti (više od 15 minuta), primjerice odrediti najveći dopušteni broj gostiju u svakom zajedničkom prostoru (npr. restoranima, kafićima, barovima, predvorjima). Trebalo bi razmotriti dodjelu termina ili omogućavanje (digitalne) rezervacije termina za obroke ili odlaske na bazen ili u teretanu.

Ako održavanje razmaka nije u potpunosti izvedivo, mogu se razmotriti alternativne mjere za zaštitu gostiju i radnika, primjerice postavljanje staklenih ili plastičnih pregrada na blagajnama, nošenje maski itd.

Razmak od 1,5 do 2 metra načelno bi se trebao održavati u zajedničkim prostorima cijelog objekta, osim za osobe koje putuju zajedno ili borave u istoj sobi, uz primjenu drugih mjer (npr. nošenje maske) ako to nije moguće.

Za prostore na otvorenom (plaže, bazene, kafiće, barove, restorane itd.) i objekte za posluživanje hrane i pića na otvorenom potrebna su posebna rješenja kako bi se omogućilo održavanje razmaka i primjena posebnih higijenskih mjer. U zatvorenim prostorima kao što su toplice i bazeni također bi se trebale poštovati stroge higijenske mjeru. Svaki objekt trebao bi pažljivo razmotriti trebaju li određeni prostori (npr. za skrb o djeci) ostati zatvoreni. Veća događanja, primjerice koncerte, trebalo bi odgoditi.

Za usluge prijevoza koje pruža objekt, primjerice posebni prijevoz autobusom, trebaju se primjenjivati posebne mjeru u skladu sa smjernicama za postupno ponovno uspostavljanje usluga prijevoza i povezanosti⁽²⁴⁾.

i) *Mjere za sprečavanje i kontrolu zaraze*

Osim održavanja razmaka, potrebno je razmotriti i posebne osobne zaštitne mjeru te postupke za čišćenje i dezinfekciju, o kojima treba obavijestiti osoblje i goste te ih provoditi.

⁽²²⁾ https://ec.europa.eu/health/sites/health/files/ehealth/docs/covid-19_apps_en.pdf.

⁽²³⁾ Komunikacija Komisije: Smjernice za zaštitu podataka u aplikacijama kojima se podupire suzbijanje pandemije bolesti COVID-19 (SL C 124/I, 17.4.2020., str. 1.).

⁽²⁴⁾ C(2020) 3139.

Te mjere uključuju:

i. Pravila ponašanja pri kihanju ili kašljanju:

gosti i zaposlenici trebaju biti obaviješteni i pridržavati se strogih pravila ponašanja pri kihanju ili kašljanju (kihanje ili kašljanje u papirnatu maramicu ili pregib laka). Objekti trebaju osigurati dostupnost papirnatih maramica i kanti za njihovo odlaganje;

ii. Higijena ruku:

higijena ruku nužna je kontrolna mjera o kojoj goste i radnike treba obavijestiti putem infografika u glavnim prostorima/objektima (npr. na ulazu, u sanitarnim čvorovima, kod blagajne itd.). Objekti bi trebali osigurati jednostavan pristup prostorima za pranje ruku opskrbljenima sapunom, jednokratnim papirnatim ručnicima ili automatskim sušilima za ruke te alkoholnim otopinama za dezinfekciju ruku;

iii. Korištenje maski za lice:

nošenje maski za lice trebalo bi se smatrati samo dopunskom mjerom za zaposlenike i goste, a ne zamjenom glavnih preventivnih mjera. Pravilna upotreba maski za lice važna je i o njoj bi trebalo obavijestiti goste i osoblje;

iv. Ventilacija:

preporučuje se veći broj izmjena zraka po satu i što veći dovod vanjskog zraka, bilo prozračivanjem ili mehaničkom ventilacijom, ovisno o objektu. Preporučuje se barem sat vremena pojačane ventilacije prostorija nakon odlaska gostiju,

v. Čišćenje i dezinfekcija:

od ključne je važnosti što češće čišćenje površina koje se često dodiruju (najmanje jednom dnevno, a po mogućnosti i češće). Takve su površine primjerice kvake, stolice i nasloni za ruke, stolovi, prekidači za svjetlo, rukohvati, slavine, tipke u dizalima, šankovi itd. Osoblje bi trebalo biti informirano o postupku čišćenja nakon odlaska gostiju te o upotrebi pribora za čišćenje, gospodarenju otpadom, pranju rublja i osobnoj higijeni nakon čišćenja te postupati u skladu s tim.

j) Mogućnost zaraze među gostima ili osobljem

Ako se posumnja na slučaj COVID-a 19 među gostima ili zaposlenicima na radnom mjestu, akcijski plan iz točke d) primjenjuje se u skladu s odgovarajućim smjernicama Europskog centra za sprečavanje i kontrolu bolesti (ECDC) (Prilog 1.) i nacionalnih i lokalnih zdravstvenih tijela u pogledu:

- i. mјera izolacije i držanja razmaka koje se primjenjuju na osobu koja bi mogla biti zaražena;
- ii. postupka na temelju nacionalnih propisa za obavlješćivanje zdravstvenih službi radi dobivanja liječničkog savjeta, testiranja ili mogućeg premještanja u zdravstvenu ustanovu;
- iii. postupka na temelju nacionalnih propisa za obavlješćivanje lokalnih tijela nadležnih za javno zdravlje i eventualno praćenje kontakata;
- iv. potrebnih postupaka čišćenja i dezinfekcije;
- v. potrebne suradnje i informacija o drugim gostima ili zaposlenicima koji su možda bili u kontaktu sa zaraženom osobom unutar objekta dva dana prije i 14 dana nakon pojave simptoma.

28. Navedena vodeća načela uzimaju se u obzir uz opće preporuke Europskog centra za sprečavanje i kontrolu bolesti, navedene u Prilogu 1.

IV. Zaključak

29. Države članice potiču se da ove smjernice podijele s nadležnim tijelima na regionalnoj/lokalnoj razini.

30. Dionike u turizmu, primjerice strukovna udruženja i internetske turističke platforme, također se potiče se da dijele ove smjernice i informiraju druge o njima.

31. Države članice pozivaju se na stalnu suradnju s ECDC-om kako bi se osiguralo da karta prijenosa iz točke 18. služi kao transparentan alat za pružanje informacija na razini EU-a kojim će se koristiti nadležna tijela, prijevoznici i dionici u turizmu.
32. Države članice potiču se da sektoru ugostiteljstva i, u širem smislu, objektima koji pružaju usluge u turizmu pruže potporu u provedbi ovih smjernica i relevantnih mjera i protokola za sprečavanje i kontrolu zaraze te u praćenju pridržavanja tih mjera i protokola. U tu svrhu države članice mogu koristiti dostupna nacionalna sredstva i sredstva EU-a.
33. Na temelju ovih smjernica Komisija će nastaviti koordinaciju s državama članicama kako bi se primjenjivao usklađeni pristup mjerama i protokolima za sprečavanje i kontrolu zaraze u ugostiteljskim i turističkim objektima u EU-u.
34. Ove bi smjernice državama članicama i dionicima u turizmu trebale olakšati oblikovanje konkretnijih mjera i protokola za sprečavanje i kontrolu zaraze te praćenje svoje usklađenosti sa smjernicama, čime bi se poboljšali uvjeti za povećanje povjerenja potrošača u poduzeća.
35. Komisija će uspostaviti posebne internetske stranice s interaktivnom kartom koja će sadržavati informacije iz država članica te turističkog i putničkog sektora, uključujući informacije o nacionalnim ili sektorskim protokolima i sustavima za osiguravanje usklađenosti.
36. Kako bi pružila potporu državama članicama, Komisija će olakšati razmjenu najboljih praksi, među ostalim preko Savjetodavnog odbora za turizam.
37. Kako bi se olakšala provedba ovih smjernica, Komisija će i dalje surađivati s javnim tijelima država članica, dionicima u turizmu i međunarodnim organizacijama.

PRILOG

Opće preporuke Europskog centra za sprečavanje i kontrolu bolesti za turistički sektor, posebice za ugostiteljske objekte**Lokalne mjere**

Javnozdravstvene mjere u turističkom sektoru moraju biti u skladu s općim mjerama koje provode lokalna i nacionalna tijela te se temeljiti na smjernicama za radno mjesto⁽¹⁾). Takve mjere koje su na snazi u turističkom sektoru moraju biti barem jednako stroge kao i preporuke za šиру javnost.

Trebao bi se održavati stalni dijalog između lokalnih i/ili nacionalnih tijela nadležnih za javno zdravlje i smještajnih objekata kako bi se osigurala razmjena i primjena najnovijih pravila i propisa na određenom zemljopisnom području, uključujući:

- posebna pravila u skladu s kojima gosti, pa tako i gosti iz drugih zemalja, mogu dobiti liječnički savjet i liječenje, uključujući pristup ambulantnoj i bolničkoj skrbi, ako imaju simptome povezane s COVID-om 19,
- obvezu da vlasnici smještajnih objekata prikupljaju detaljne podatke za kontakt, koji će se upotrebljavati u istragama povezanimi s javnim zdravljem ako se u smještajnom objektu pojavi slučaj zaraze.

Obavljanje i obuka o riziku*Akcijski plan*

Objekti bi trebali imati plan pripravnosti s mjerama koje treba poduzeti u sljedećim razdobljima:

- od donošenja odluke o ponovnom otvaranju do dolaska gostiju. Ta će faza uključivati informiranje i obuku osoblja, provedbu potrebnih mjera za sprečavanje zaraze u objektu i informacije za goste prije njihova dolaska,
- tijekom boravka gostiju u objektu, od rezervacije i registracije prilikom dolaska do odjave iz smještaja,
- do 14 dana nakon što gosti odu iz objekta.

Cjelokupnom osoblju treba predstaviti konkretan akcijski plan u kojem se detaljno navode njihove uloge i odgovornosti i koji im u svakom trenutku treba biti dostupan.

Obuka i upravljanje osobljem*Obuka:*

- Svi zaposlenici turističkih objekata trebali bi biti upoznati sa simptomima COVID-a 19 (vrućica, kašalj, grlobolja itd.) i informirani o osnovnim mjerama za sprečavanje i kontrolu zaraze.
- Zaposlenici za koje je potvrđeno da oni sami ili osobe u njihovu kućanstvu imaju COVID-19 ne bi trebali dolaziti na radno mjesto tijekom razdoblja zaravnosti koje odrede lokalna zdravstvena tijela, u blažim slučajevima obično 8 dana od pojave simptoma.
- Zaposlenici koji imaju simptome koji odgovaraju COVID-u 19 ne bi trebali dolaziti na radno mjesto, nego ostati u samoizolaciji, postupati u skladu s lokalnim javnozdravstvenim smjernicama i potražiti medicinsku pomoć ako im se simptomi pogoršaju.
- Trebalo bi razmotriti posebnu obuku osoblja o mjerama za sprečavanje i kontrolu zaraze i tome što treba poduzeti ako gosti imaju simptome koji odgovaraju COVID-u 19.

Upravljanje:

- Starijim zaposlenicima i zaposlenicima koji već imaju kronična medicinska stanja (primjerice bolesti srca ili pluća, imunodeficijenciju ili su se nedavno liječili od raka) zbog kojih su u većoj opasnosti od zaraze COVID-om 19 trebalo bi, ako je to moguće, dodijeliti zaduženja na kojima su manje u kontaktu s gostima.

⁽¹⁾ Evropska agencija za sigurnost i zdravlje na radu. COVID-19: smjernice za radno mjesto [Internet]. [ažurirano 20. travnja 2020.; citirano 4. svibnja 2020.]. Dostupno na: https://oswiki.eu/wiki/COVID-19:_guidance_for_the_workplace#See

- Trebalo bi razmotriti mjere za smanjenje broja zaposlenika u objektu, primjerice rad od kuće za sve zaposlenike koji svoje zadaće mogu obavljati na daljinu.
- Trebalo bi razmotriti i mjere kojima se smanjuju broj i trajanje fizičkih kontakata među ljudima u objektu, uključujući rad u smjenama, različita vremena obroka te uporabu telefona i elektroničkih sredstava komunikacije.

Informacije za goste

- Prije dolaska u smještajni objekt gostima bi trebalo poslati informacije o aktualnim smjernicama lokalnih tijela nadležnih za javno zdravlje i posebnim mjerama koje se provode u smještajnom objektu. Goste bi trebalo obavijestiti da bi trebali odgoditi boravak ako imaju simptome koji odgovaraju COVID-u 19 ili ako su u razdoblju od 14 dana prije planiranog boravka bili u kontaktu s osobom koja ima COVID-19 ili simptome koji upućuju na COVID-19.
- Posebnim znakovima (infografike) ili drugim pristupačnim oblicima informiranja, uključujući prilagođene verzije za goste s oštećenjem vida, postavljenima prije ulaza u smještajni objekt goste bi trebalo obavijestiti o znakovima i simptomima COVID-a 19 i dati im upute o tome što učiniti u slučaju pojave simptoma. Smještajni objekti mogli bi i dijeliti brošure s tim informacijama.
- Od gostiju se izričito traži da odmah obavijeste smještajni objekt ako u roku od 14 dana od odlaska počnu pokazivati simptome povezane s COVID-om 19 ili dobiju pozitivan rezultat testa na COVID-19.
- Potrebno je pribaviti kontaktne podatke gostiju za slučaj da budu potrebni za praćenje kontakata.

Održavanje razmaka

- Virus SARS-CoV-2 uglavnom se prenosi respiratornim kapljicama, izravnim kontaktom sa zaraženim osobama i neizravnim kontaktom s kontaminiranim površinama ili predmetima u neposrednom okruženju. Veće respiratorne kapljice mogu doseći udaljenost od jednog metra ako osoba diše, 1,5 m ako govori i 2 m ako kašљe (¹).
- Objekt bi trebao u skladu s najnovijim smjernicama osigurati održavanje razmaka u zajedničkim prostorima u kojima će gosti vjerojatno dulje boraviti (npr. više od 15 minuta).
- Od gostiju koji putuju zajedno i borave zajedno u sobi ne treba tražiti da održavaju razmak.
- Ako se ne može osigurati održavanje razmaka, treba razmotriti posebne mјere za sprečavanje širenja kapljica, primjerice postavljanjem staklenih ili plastičnih pregrada na recepciji.
- Kako bi se omogućilo održavanje razmaka, turistički objekti, uključujući hotele i restorane, trebali bi odrediti najveći dopušteni broj gostiju u svakom objektu i prostoru.
- Zabavne priredbe treba odgoditi ili otkazati, osim ako se može osigurati održavanje razmaka.
- Potrebno je razmotriti posebna pravila za prijevozna sredstva kako bi se osiguralo održavanje razmaka.

Mjere za sprečavanje i kontrolu zaraze

Poduzeća u turističkom sektoru općenito nude proizvode i usluge koji su povod duljih okupljanja ljudi u zatvorenim (hoteli, restorani, kavane) i otvorenim prostorima (kampovi, plaže, bazeni), što povećava mogućnost prenošenja virusa. Održavanje razmaka i posebne mјere za sprečavanje i kontrolu zaraze (osobne zaštitne mјere i protokoli za čišćenje i dezinfekciju) potrebno je razmotriti i provesti u svim prostorima u kojima se mogu očekivati okupljanja (²). Među mjerama za sprečavanje i kontrolu zaraze su sljedeće:

- (¹) Bourouiba L. *Turbulent Gas Clouds and Respiratory Pathogen Emissions: Potential Implications for Reducing Transmission of COVID-19*. Jama. 26. ožujka 2020.
- (²) Evropski centar za sprečavanje i kontrolu bolesti. *Infection prevention and control in the household management of people with suspected or confirmed coronavirus disease (COVID-19)* (Sprečavanje i kontrola zaraze u kućanstvu osoba za koje se sumnja da imaju koronavirusnu bolest (COVID-19) ili je potvrđeno da je imaju) [internet]. 31. ožujka 2020. [4. svibnja 2020.]. Dostupno na: <https://www.ecdc.europa.eu/sites/default/files/documents/Home-care-of-COVID-19-patients-2020-03-31.pdf>

- *Pravila ponašanja pri kihanju ili kašljaju*
  - Potrebno se strogo pridržavati pravila ponašanja pri kihanju ili kašljaju: nosa i usta trebaju biti prekriveni papirnatom maramicom. Pri ruci treba imati čistih papirnatih maramica spremnih za upotrebu.
  - Papirnate maramice odmah nakon upotrebe treba baciti, i to najbolje u kantu s poklopcom, a ruke odmah temeljito oprati ili dezinficirati.
  - Ako papirnate maramice nisu pri ruci, preporučuje se kašljati ili kihati u pregib laka.
- *Higijena ruku*
  - Higijena ruku bitna je kontrolna mjera za smanjenje širenja bolesti COVID-19.
  - Trebalo bi se moći lako pristupiti objektima za pranje ruku opskrbljenima sapunom, jednokratnim papirnatim ručnicima ili sušilima za ruke te alkoholnim otopinama za dezinfekciju ruku (s najmanje 70 % alkohola).
  - Na različitim mjestima u svakom turističkom objektu (npr. na ulazu, u sanitarnim čvorovima, na blagajni) trebale bi biti postavljene infografike koje upozoravaju na važnost higijene ruku i objašnjavaju kako ih pravilno prati i dezinficirati.
  - Higijenu ruku trebalo bi često obavljati.
- *Korištenje maski za lice*
  - Medicinske ili improvizirane nemedicinske maske za lice za osoblje i goste u turističkim objektima mogu se smatrati sredstvom kontrole izvora (za sprečavanje širenja kapljica zaraženih osoba bez obzira na to imaju li simptome) ⁽⁴⁾.
  - Korištenje maski za lice trebalo bi se smatrati samo dopunskom mjerom, a ne zamjenom glavnih preventivnih mjera.
  - Masku za lice važno je pravilno nositi: trebala bi potpuno prekrivati lice od korijena nosa do brade.
  - Trebale bi biti dostupne informacije o pravilnom korištenju maski za lice, u kojima se naglašava važnost pranja ruku sapunom i vodom ili dezinficiranja alkoholnim otopinama prije stavljanja i nakon skidanja maske za lice.
  - U zajednici su prihvatljive i medicinske i nemedicinske maske za lice, ali treba voditi računa o tome da medicinske maske prije svega budu dostupne u zdravstvenim okruženjima.
  - Korištenje filtarskih polumaski (FFP) ne preporučuje se u zajednici jer moraju prije svega biti na raspolaganju u zdravstvenim okruženjima.
- *Ventilacija*
  - Loša ventilacija unutarnjih prostora povezuje se s povećanim prijenosom respiratornih infekcija ⁽⁵⁾. Smatra se da se COVID-19 primarno prenosi respiratornim kapljicama. Uloga aerosola (koji mogu dulje ostati u zraku) u prijenosu COVID-a 19 nije razjašnjena pa ni relativna uloga ventilacije u sprečavanju prijenosa COVID-a 19 nije

⁽⁴⁾ Evropski centar za sprečavanje i kontrolu bolesti. *Using face masks in the community. Reducing COVID-19 transmission from potentially asymptomatic or pre-symptomatic people through the use of face masks* (Smanjenje prijenosa COVID-a 19 s potencijalno asimptomatskih ili predsimptomatskih osoba korištenjem maski za lice) [internet]. 8. travnja 2020. [4. svibnja 2020.]. Dostupno na: <https://www.ecdc.europa.eu/sites/default/files/documents/COVID-19-use-face-masks-community.pdf>.

⁽⁵⁾ Knibbs, L. D., Morawska, L., Bell, S. C., Grzybowski, P. *Room ventilation and the risk of airborne infection transmission in 3 health care settings within a large teaching hospital* (Ventilacija prostorija i rizik od prijenosa infekcija zrakom u tri zdravstvena okruženja unutar velike sveučilišne bolnice). Am J Infect Control. Prosinac 2011.; 39(10):866-72.

dobro definirana. Međutim, brojni slučajevi prijenosa COVID-a 19 mogli su se povezati s boravkom u zatvorenim prostorima⁽⁷⁾. Učestalijom izmjenom zraka po satu i dovodom što više zraka izvana vjerojatno će se smanjiti mogući rizik od prijenosa aerosola, a to se može postići prozračivanjem ili mehaničkom ventilacijom, ovisno o objektu⁽⁷⁾.

- Kad se koriste mehanički ventilacijski sustavi, najvažnije je održavanje umjetnog ventilacijskog sustava, posebno čišćenje i promjena filtara, u skladu s uputama proizvođača.
- Čišćenje i dezinfekcija
  - U kontekstu pandemije bolesti COVID-19 važno je pravilno čišćenje i dezinfekcija⁽⁸⁾.
  - Površine koje se često dodiruju treba čistiti što češće (najmanje jednom dnevno, a po mogućnosti i više puta). Takve su površine primjerice kvake na vratima, stolice i nasloni za ruke, stolovi, prekidači za svjetlo, rukohvati, slavine, tipke dizala itd.
  - Preživljavanje virusa na površinama ovisi o materijalu površine, a zabilježeno je da najkraće živi na bakru⁽⁹⁾.
  - Preporučuje se temeljito čišćenje standardnim deterdžentima i barem sat vremena pojačane ventilacije prostorija nakon odlaska gostiju.
  - Standardni deterdženti dovoljni su za rutinsko čišćenje.
  - Opremu za čišćenje treba pravilno očistiti na kraju svakog čišćenja.
  - Nakon čišćenja potrebna je higijena ruku.
  - Pratite standardne postupke za gospodarenje otpadom. Otpad koji nastane tijekom čišćenja treba baciti u nesortirano smeće.
  - Pratite standardne postupke za pranje posteljine, ručnika i stolnjaka.

⁽⁶⁾ Evropski centar za sprečavanje i kontrolu bolesti. *Using face masks in the community. Reducing COVID-19 transmission from potentially asymptomatic or pre-symptomatic people through the use of face masks* (Smanjenje prijenosa COVID-a 19 s potencijalno asimptomatskih ili predsimptomatskih osoba korištenjem maski za lice) [internet]. 8. travnja 2020. [4. svibnja 2020.]. Dostupno na: <https://www.ecdc.europa.eu/sites/default/files/documents/COVID-19-use-face-masks-community.pdf>.

Knibbs, L. D., Morawska, L., Bell, S. C., Grzybowski, P. *Room ventilation and the risk of airborne infection transmission in 3 health care settings within a large teaching hospital* (Ventilacija prostorija i rizik od prijenosa infekcija zrakom u tri zdravstvena okruženja unutar velike sveučilišne bolnice). Am J Infect Control. Prosinac 2011.; 39(10):866-72.

Lu J, Gu J, Li K, Xu C, Su W, Lai Z i dr. *COVID-19 Outbreak Associated with Air Conditioning in Restaurant* (Izbijanje bolesti COVID-19 povezano s klimatizacijom u restoranu), Guangzhou, Kina, 2020. Emerg Infect Dis. 2. travnja 2020.; 26(7).

⁽⁷⁾ Svjetska zdravstvena organizacija (WHO). *Natural Ventilation for Infection Control in Health-Care Settings* (Prirodno prozračivanje radi kontrole infekcija u zdravstvenim okruženjima) [internet]. 2009. [ažurirano 4. svibnja 2020.]. Dostupno na: https://apps.who.int/iris/bitstream/handle/10665/44167/9789241547857_eng.pdf?sequence=1

Savez europskih udruženja u području grijanja, ventilacije i klimatizacije. *How to operate and use building services in order to prevent the spread of the coronavirus disease (COVID-19) virus (SARS-CoV-2) in workplaces* (Kako izvoditi i koristiti građevinske usluge da bi se na radnim mjestima spriječilo širenje virusa SARS-CoV-2, uzročnika koronavirusne bolesti (COVID-19)) [internet]. [ažurirano 17. ožujka 2020.; citirano 4. svibnja 2020.]. Dostupno na: https://www.rehva.eu/fileadmin/user_upload/REHVA_covid_guidance_document_2020-03-17_final.pdf

⁽⁸⁾ Evropski centar za sprečavanje i kontrolu bolesti (ECDC). *Disinfection of environments in healthcare and nonhealthcare settings potentially contaminated with SARS-CoV-2* (Dezinfekcija zdravstvenih i nezdravstvenih okruženja potencijalno kontaminiranih virusom SARS-CoV-2). Stockholm: ECDC; 2020. [26. travnja 2020.]. Dostupno na: <https://www.ecdc.europa.eu/en/publications-data/disinfection-environments-covid-19#no-link>

⁽⁹⁾ Svjetska zdravstvena organizacija (WHO). *Natural Ventilation for Infection Control in Health-Care Settings* (Prirodno prozračivanje radi kontrole infekcija u zdravstvenim okruženjima) [internet]. 2009. [ažurirano 4. svibnja 2020.]. Dostupno na: https://apps.who.int/iris/bitstream/handle/10665/44167/9789241547857_eng.pdf?sequence=1

Ako se sumnja da je osoba zaražena COVID-om 19: testiranje, praćenje kontakata, izolacija i karantena

Ako se sumnja da je netko od gostiju ili osoblja na radnome mjestu zaražen COVID-om 19, ugostiteljski objekt trebao bi aktivirati lokalni akcijski plan (¹⁰).

U slučaju sumnje na zarazu osobu treba odmah uputiti da nosi masku, pridržava se pravila ponašanja pri kihanju ili kašljaju i pazi na higijenu ruku. Osoba kod koje se sumnja na zarazu treba biti udaljena od drugih osoba najmanje 2 metra i, kad god je to moguće, dobiti zasebnu sobu s kupaonicom radi izolacije.

O sumnji na zarazu treba, u skladu s propisima EU-a o zaštiti podataka, obavijestiti lokalnu zdravstvenu službu, koja će dati upute o testiranju i dalnjem postupanju te premještanju zaražene osobe tamo gdje će dobiti zdravstvenu skrb (npr. u bolnicu), ako se smatra da je to potrebno i u skladu s lokalnim načinima pružanja medicinske skrbi.

Ako se smatra da je riječ o vjerojatnom ili potvrđenom slučaju, o tome će biti obaviještena lokalna tijela nadležna za javno zdravlje, koja će dati uputu o tome je li potrebno praćenje kontakata. Praćenje kontakata obično počinje odmah nakon obavijesti o vjerojatnom ili potvrđenom slučaju i obično je u nadležnosti lokalnih javnozdravstvenih tijela. Od turističkih objekata tražit će se da surađuju i dostave sve potrebne informacije o gostima ili članovima osoblja koji su mogli biti u kontaktu sa zaraženom osobom u predmetnom objektu 2 dana prije i 14 dana nakon pojave simptoma kod zaražene osobe.

Članovi osoblja kod kojih se pojave simptomi trebali bi biti izolirani kod kuće i potražiti liječničku pomoć.

Ako je osoba kod koje se sumnja na COVID-19 ili je potvrđeno da je zaražena boravila u zatvorenom prostoru, taj prostor prvo treba dobro prozračiti (najmanje sat vremena), nakon toga pažljivo očistiti neutralnim deterdžentom, a zatim dekontaminirati površine sredstvom za dezinfekciju koje uništava viruse. Umjesto toga se za dekontaminaciju nakon čišćenja neutralnim deterdžentom može upotrijebiti otopina natrijeva hipoklorita (0,05–0,1 %) ili proizvodi na bazi etanola (najmanje 70 %). Sav potencijalno kontaminirani tekstil (npr. ručnici, posteljina, zavjese, stolnjaci) treba oprati na visokoj temperaturi (90 °C) običnim deterdžentom za pranje rublja. Ako se materijal ne smije prati na tako visokoj temperaturi, u ciklus pranja treba dodati izbjeljivač ili druge proizvode za pranje rublja za dekontaminaciju tekstila.

Posebne preporuke za hotele

Kako bi se smanjila vjerojatnost prijenosa COVID-a 19, preporučuju se sljedeće mjere:

1. Uprava / rukovodstvo

- a. izraditi plan pripravnosti s mjerama za sprečavanje i kontrolu zaraze COVID-om 19 u savjetovanju s lokalnim tijelima nadležnim za javno zdravlje;
- b. pozorno pratiti preporuke tijela nadležnih za javno zdravlje radi upućenosti u trenutačnu situaciju i procjene rizika od zaraze za osoblje i goste;
- c. osigurati obuku osoblja o postupcima povezanim sa svim relevantnim aspektima sprečavanja i kontrole zaraze, uključujući postupanje u slučaju sumnje na COVID-19, dezinfekciju i čišćenje te pravilno korištenje maski za lice;
- d. ograničiti broj gostiju koji mogu u isto vrijeme boraviti u zajedničkim prostorima kako bi mogli držati razmak u skladu sa smjernicama o ograničavanju socijalnih kontakata i masovnim okupljanjima; pobrinuti se da dopušteni broj gostiju bude u skladu s lokalnim javnozdravstvenim preporukama za okupljanja;
- e. gostima staviti na raspolaganje informativne materijale o simptomima COVID-a 19, upute o mjerama u slučaju bolesti, lokalnim postupcima te higijeni ruku i pravilnom korištenju maski za lice;

⁽¹⁰⁾ Evropski centar za sprečavanje i kontrolu bolesti (ECDC). *Contact tracing: Public health management of persons, including healthcare workers, having had contact with COVID-19 cases in the European Union* (Praćenje kontakata: Upravljanje javnim zdravljem u slučaju osoba, uključujući zdravstvene radnike, koje su bile u kontaktu sa zaraženima COVID-om 19 u Europskoj uniji) – drugo ažuriranje, Stockholm: ECDC; [27. travnja 2020.]. Dostupno na: <https://www.ecdc.europa.eu/en/covid-19-contact-tracing-public-health-management>.

- f. na vidljivim mjestima (npr. na zidovima javnih prostora i soba) postaviti obavijesti za goste o načinima da se što više smanji kontakt između osoblja i gostiju;
  - g. razmotriti otkazivanje aktivnosti u zatvorenim prostorima u kojima se ne može zajamčiti držanje fizičke udaljenosti, pogotovo ako se takve aktivnosti mogu održati i na otvorenom;
2. *Recepција и hotelske usluge*
    - a. osigurati dostupnost sredstva za dezinfekciju ruku na bazi alkohola;
    - b. razmotriti opcije da se gosti prijave i odjave samostalno ili putem interneta kako bi se smanjio izravan kontakt s osobljem; ako se gosti sami prijavljuju pomoću zaslona osjetljivog na dodir ili tipkovnice, pobrinuti se da se takvi uređaji redovito čiste kako bi se smanjila mogućnost zaraze;
    - c. osigurati održavanje razmaka između recepcionara i drugog osoblja i gostiju, po mogućnosti postavljanjem plastične ili staklene pregrade;
    - d. osigurati održavanje razmaka između gostiju, npr. oznakama na podu;
  3. *Restorani, blagovaonice i barovi*
    - a. osigurati dostupnost sredstva za dezinfekciju ruku na bazi alkohola i na ulazu postaviti podsjetnike na higijenu ruku;
    - b. ako je moguće, umjesto švedskog stola hranu bi gostima trebalo posluživati; ako posluživanje hrane za stolom nije moguće, potrebne su strože higijenske mjere: goste treba podsjetiti da ruke dezinficiraju na ulazu u restoran te prije i poslije samoposluživanja hranom;
    - c. osigurati razmak između gostiju koji uzimaju hranu sa švedskog stola;
    - d. ograničiti broj gostiju koji mogu u isto vrijeme boraviti u objektu kako bi mogli držati razmak;
    - e. izbjegavati čekanje u redu ili, ako to nije moguće, osigurati održavanje razmaka, npr. oznakama na podu;
    - f. pobrinuti se da među stolovima bude 2 metra razmaka;
    - g. osigurati dostatnu ventilaciju u skladu sa smjernicama za ventilaciju restorana, i to s obzirom na izmjene zraka po satu i uvođenje vanjskog zraka po satu;
    - h. pobrinuti se da se filtri uređaja za klimatizaciju redovito čiste prema uputama proizvođača;
    - i. ako se za ventilaciju koristi klimatizirani zrak, što više smanjiti recirkulaciju;
    - j. pobrinuti se da se površine koje se često dodiruju redovito čiste standardnim deterdžentom;
  4. *Prostori za rekreaciju*
    - a. osigurati dostupnost sredstva za dezinfekciju ruku na bazi alkohola;
    - b. svakom gostu staviti na raspolaganje odgovarajući pribor za čišćenje kako bi nakon korištenja očistio opremu, a posebno površine koje je dodirivao (kao što su ručke);
    - c. osigurati održavanje razmaka između gostiju;
    - d. ograničiti broj osoba koje smiju istovremeno biti prisutne kako bi se omogućilo održavanje razmaka;
    - e. trebalo bi izbjegavati korištenje svlačionica i poticati goste da se presvlače u svojim sobama;
  5. *Toplice i unutarnji bazeni*
    - a. osigurati dostupnost sredstva za dezinfekciju ruku na bazi alkohola i pristup objektima za pranje ruku;
    - b. budući da se tijekom tretmana fizički kontakt ne može izbjegći i držanje razmaka između osobe koja pruža tretman i gosta nije moguće, trebalo bi preporučiti da oboje nose maske za lice;

- c. preporučuje se dezinficiranje ili pranje ruku prije i poslije svakog tretmana;
  - d. osigurati redovito održavanje i čišćenje tih prostora;
6. *Objekti na otvorenom (vanjski bazeni, plaže, igrališta)*
- a. osigurati dostupnost sredstva za dezinfekciju ruku na bazi alkohola i pristup objektima za pranje ruku;
  - b. pobrinuti se da među stolovima i ležaljkama te među gostima tijekom raznih aktivnosti i u bazenu bude 2 metra razmaka;
  - c. gosti iz iste sobe mogu sjediti za istim stolom, dijeliti set ležaljki itd.;
  - d. osigurati redovito održavanje i čišćenje tih objekata;
7. *Rekreativne zone za djecu u zatvorenim prostorima (npr. dječji vrtić u hotelu)*
- a. budući da se fizički kontakt ne može izbjegići i održavanje razmaka nije moguće, potrebno je razmotriti trebaju li takvi objekti ostati otvoreni;
- Ako ostanu otvoreni:
- b. trebalo bi razmotriti obvezu da osoblje koje skrbi o djeci nosi maske za lice;
  - c. osigurati dostupnost sredstva za dezinfekciju ruku na bazi alkohola i pristup objektima za pranje ruku;
  - d. ograničiti broj djece koja u isto vrijeme borave u tim prostorima;
  - e. pobrinuti se da se površine koje se često dodiruju, igračke i oprema redovito čiste standardnim deterdžentom;
8. *Konferencijske dvorane i sobe za sastanke*
- a. organizatori konferencija i sastanaka trebali bi pratiti lokalne smjernice o dopuštenom broju sudionika;
  - b. osigurati dostupnost sredstva za dezinfekciju ruku i pristup objektima za pranje ruku;
  - c. osigurati održavanje razmaka među sudionicima u skladu sa smjernicama ECDC-a;
9. *Sanitarni čvorovi*
- a. osigurati stalnu dostupnost sapuna i vode te jednokratnih papirnatih ručnika ili sušila za ruke;
10. *Dizala*
- a. zbog nemogućnosti održavanja razmaka preporučuje se što više izbjegavati boravak u dizalu s osobama koje nisu iz iste sobe; prednost bi trebalo dati osobama koje se teže kreću ili nose prtljagu;
  - b. ako je moguće i praktično, poticati korištenje stubišta (npr. u nižim zgradama);
  - c. pobrinuti se za redovito čišćenje površina koje se često dodiruju (tipke i rukohvati);
  - d. osigurati pravilnu ventilaciju dizala u skladu s uputama proizvođača i propisima o gradnji;
11. *Gosti osjetljivog zdravlja*
- a. gostima osjetljivog zdravlja trebalo bi savjetovati da izbjegavaju aktivnosti u kojima održavanje fizičkog razmaka nije u svakom trenutku moguće, pogotovo ako se takve aktivnosti odvijaju u zatvorenim prostorima, te da općenito strogo vode računa o održavanju razmaka i higijeni ruku; kako bi se ti gosti dodatno zaštitali, trebalo bi razmotriti posluživanje obroka u sobi;
12. *Organizirana događanja*
- a. razmotriti otkazivanje događanja s velikim brojem sudionika (npr. koncerti) i uvijek pozorno pratiti nacionalne i lokalne javnozdravstvene preporuke o dopuštenom broju sudionika.

Dokumenti s dodatnim informacijama

1. *Infection prevention and control during health care when COVID-19 is suspected: interim guidance* (Sprečavanje i kontrola infekcije tijekom zdravstvene skrbi u slučaju sumnje na COVID-19): Svjetska zdravstvena organizacija, Ženeva, 2020.,
[https://www.who.int/publications-detail/infection-prevention-and-control-during-health-care-when-novel-coronavirus-\(ncov\)-infection-is-suspected-20200125](https://www.who.int/publications-detail/infection-prevention-and-control-during-health-care-when-novel-coronavirus-(ncov)-infection-is-suspected-20200125)
2. *Water, sanitation, hygiene and waste management for COVID-19: Interim guidance* (Voda, sanitarne usluge, higijena i gospodarenje otpadom u kontekstu COVID-a 19: privremene smjernice). <https://www.who.int/publications-detail/water-sanitation-hygiene-and-waste-management-for-covid-19>
3. *Global surveillance for COVID-19 caused by human infection with COVID-19 virus: interim guidance* (Globalno praćenje bolesti COVID-19 uzrokovane zarazom ljudi koronavirusom: privremene smjernice). Svjetska zdravstvena organizacija, Ženeva, 2020., <https://www.who.int/emergencies/diseases/novel-coronavirus-2019/technical-guidance/surveillance-and-case-definitions>.
4. *Considerations for quarantine of individuals in the context of containment for coronavirus disease (COVID-19): interim guidance* (Određivanje karantene pojedincima radi sprečavanja širenja koronavirusne bolesti (COVID-19): privremene smjernice). Svjetska zdravstvena organizacija, Ženeva, 2020., [https://www.who.int/publications-detail/considerations-for-quarantine-of-individuals-in-the-context-of-containment-for-coronavirus-disease-\(covid-19\)](https://www.who.int/publications-detail/considerations-for-quarantine-of-individuals-in-the-context-of-containment-for-coronavirus-disease-(covid-19))

KOMUNIKACIJA KOMISIJE**COVID-19: Smjernice za postupno ponovno uspostavljanje usluga prijevoza i povezanosti**

(2020/C 169/02)

I. Uvod

1. Pandemija bolesti COVID-19 znatno utječe na prijevoz i povezanost u EU-u. Nuspojava mjera za obuzdavanje pandemije je drastičan pad aktivnosti u prijevozu, a posebno kad je riječ o prijevozu putnika ⁽¹⁾. Protok tereta nije toliko pogoden, dijelom zbog zajedničkih nastojanja EU-a da se osigura kontinuitet teretnog prometa, ali je i tu došlo do smanjenja zbog pada gospodarskih aktivnosti i poremećaja lanaca opskrbe.
2. Komisija je donijela smjernice za ograničenja neobveznih putovanja ⁽²⁾, predložila posebne mjere za prijevoz, koje obuhvaćaju i upravljanje granicama ⁽³⁾, uvođenje zelenih traka za prijevoz tereta ⁽⁴⁾, olakšavanje zračnog prijevoza tereta ⁽⁵⁾ i pomorce, putnike i druge osobe na brodovima ⁽⁶⁾. Komisija je ponudila smjernice s najboljim načinima zaštite putnika i radnika u prometu uz istovremeno održavanje protoka tereta.
3. Sve dok se primjenjuju mjere ograničenja kretanja osoba i dok protok tereta može biti pogoden, u svim državama članicama treba nastaviti s dosljednom i usklađenom primjenom mjera i preporuka koje se odnose na protok tereta, slobodno kretanje radnika koji obavljaju ključne poslove ⁽⁷⁾, tranzit i repatrijaciju putnika i posada. Države članice trebale bi i dalje koristiti mrežu nacionalnih kontaktnih točaka za promet pomoći koje Komisija koordinira odgovor na COVID-19.
4. Kad se stanje javnog zdravlja počne poboljšavati, bit će važno postupno ponovno uspostavljati usluge prijevoza i povezanost unutar granica postavljenih na temelju epidemioloških uvjeta jer su usluge prijevoza i povezanost ključni pokretači EU-a i globalnog gospodarstva te temeljni dio svakodnevnog života građana EU-a.
5. Europska komisija je, u suradnji s predsjednikom Europskog vijeća, 15. travnja 2020. predstavila Zajednički europski plan ⁽⁸⁾ s preporukama za ukidanje mjera protiv širenja zaraze. U Zajedničkom europskom planu najavljeno je da će Komisija „donijeti i detaljnije smjernice o postupnom ponovnom uvođenju usluga prijevoza, povezivosti i slobode kretanja čim to zdravstvena situacija dopusti, imajući u vidu planiranja putovanja u vrijeme ljetnih godišnjih odmora”.

⁽¹⁾ Na primjer: za zračni prijevoz približno –90 % u odnosu na prethodnu godinu (izvor: Eurocontrol), za željeznički putnički prijevoz na velike udaljenosti –85 %, za regionalni željeznički putnički prijevoz (uključujući prigradski) –80 %, a međunarodni željeznički putnički prijevoz je gotovo prekinut (izvor: CER); za brodove za kružna putovanja i putničke brodove više od –90 % sredinom travnja u odnosu na prethodnu godinu (izvor: EMSA).

⁽²⁾ COM(2020) 115 final, COM(2020) 148 final i C(2020) 2050 final (SL C 102I, 30.3.2020., str. 12.).

⁽³⁾ COM(2020) 1753 final (SL C 86I, 16.3.2020., str. 1.).

⁽⁴⁾ COM(2020) 1897 final (SL C 96I, 24.3.2020., str. 1.).

⁽⁵⁾ COM(2020) 2010 final (SL C 100I, 27.3.2020., str. 1.).

⁽⁶⁾ COM(2020) 3100 final (SL C 119, 14.4.2020., str. 1.).

⁽⁷⁾ COM(2020) 2051 final (SL C 102I, 30.3.2020., str. 12.).

⁽⁸⁾ Zajednički europski plan za ukidanje mjera ograničavanja širenja bolesti COVID-19 (SL C 126, 17.4.2020., str. 1.).

6. Glavni prioritet i dalje je zdravlje građana, što obuhvaća i putnike i radnike u prometu. Posebnu pozornost treba posvetiti ugroženim skupinama, kao što su starije osobe i osobe sa zdravstvenim problemima, ali uz potpuno poštovanje njihove privatnosti. Radi zaštite zdravlja i osiguravanja da se sustavi i usluge u sektoru prijevoza, kao i drugi povezani sustavi (npr. granične kontrole na vanjskim granicama), mogu ponovno prilagoditi većim količinama tereta i većem broju putnika, ublažavanje putnih i operativnih ograničenja treba biti postupno. Uz to treba voditi ažurne komunikacijske kampanje da bi se osobama koje prelaze granice omogućilo potpuno informirano planiranje i putovanje, a i da im se ukaže na njihovu osobnu odgovornost za poštovanje zdravstvenih preporuka tijekom putovanja.
7. Postupno ponovno uspostavljanje usluga prijevoza i povezanosti potpuno će ovisiti o pristupu ograničenjima putovanja, epidemiološkim procjenama i stručnim medicinskim savjetima o potrebnim zdravstvenim i sanitarnim predostrožnostima i zaštiti. Ove Unijine smjernice za ponovno uspostavljanje usluga prijevoza i povezanosti stoga ne samo što ne dovode u pitanje te politike nego bi trebale ostati potpuno usklađene s njima te bi ih trebalo provoditi u okviru Zajedničkog europskog plana.
8. Smjernice postavljaju zajednički okvir za potporu tijelima, dionicima, socijalnim partnerima i poduzećima koja posluju u sektoru prometa tijekom postupnog ponovnog uspostavljanja povezanosti. Sastoje se od općih načela koja se primjenjuju na sve usluge prijevoza i od specifičnih preporuka osmišljenih da budu realne, praktične i prilagođene karakteristikama svakog pojedinačnog oblika prijevoza. Cilj im je pružiti dodatne savjete za ponovno uspostavljanje usluga prijevoza, povezanosti i slobodnog kretanja čim to zdravstvena situacija dopusti, pri čemu se mora zaštiti zdravlje radnika u prometu i putnika. Ove bi se smjernice trebale primjenjivati na prijevoz unutar država članica i između njih. Međutim, budući da je prijevoz u svojoj prirodi prekograničan, smjernice bi također trebalo na odgovarajući način primjenjivati na usluge prijevoza između država članica i zemalja koje nisu članice EU-a, čim to dopuste epidemiološki uvjeti.
9. Pandemija bolesti COVID-19 pogodila je cijeli EU, ali se njezine posljedice razlikuju među državama članicama, regijama i područjima. Kako bi se ponovno uspostavila povezanost u cijelom EU-u tako da to bude sigurno za sve uključene osobe i kako bi javnost ponovno stekla povjerenje u usluge prijevoza, države članice, institucije i agencije EU-a trebale bi blisko surađivati. Kao i kad je riječ o drugim aktivnostima, nije moguće stvoriti okruženje za putovanja bez ikakvog rizika, ali rizike bi trebalo svesti na najmanju moguću mjeru tijekom trajanja pandemije. Dok se ne razvije učinkovito cjepivo i dok ne postane široko dostupno, moguće je da će se pojaviti novi val ili nova žarišta pandemije; zbog toga bi trebalo pripremiti odgovarajuće planove za eventualno ponovno uvođenje mjera.
10. Budući da je trenutačna pandemija globalne prirode i da su usluge prijevoza međunarodne prirode, za postupno, pravovremeno i sigurno ponovno uspostavljanje europskih i globalnih prometnih sustava neophodan je okvir za uzajamno prihvaćanje stanja javnog zdravlja i mjera na snazi koji će međusobno primjenjivati zemlje, regije i područja, što uključuje uzajamno prihvaćanje stanja i mjera među državama članicama i između EU-a i trećih zemalja. U tom kontekstu nadležna tijela u EU-u trebala bi u najvećoj mogućoj mjeri surađivati s trećim zemljama i sektorskim međunarodnim organizacijama ^(*). Mjere će stoga trebati biti usklađene što je više moguće u pogledu ciljeva i učinaka te biti prihvaćane kao ekvivalentne.
11. Kako je navedeno u Zajedničkom europskom planu, ove su smjernice relevantne i s obzirom na ljetnu sezonu godišnjih odmora i planiranje putnih aranžmana u tom razdoblju. Turizam je važan sektor gospodarstva EU-a koji je nerazdvojivo povezan s prijevozom i putovanjem i čiji je preduvjet i temeljni pokretač dostupnost usluga putničkog prijevoza. Stoga će pravovremeno ponovno uspostavljanje odgovarajuće povezanosti biti ključno da bi se omogućilo postupno pokretanje turizma.

^(*) Kao što su Međunarodna pomorska organizacija, Međunarodna organizacija rada, Međunarodna organizacija civilnog zrakoplovstva, Stalno tajništvo prometne zajednice itd.

II. Načela za sigurno i postupno ponovno uspostavljanje putničkog prijevoza

(a) Opća načela za ponovno uspostavljanje povezanosti

12. Trebalo bi prioritetno i što prije postupno ponovno uspostaviti usluge svih vrsta prijevoza, što treba ovisiti o stvarnom uvođenju razmjernih i djelotvornih mjera za zaštitu zdravlja radnika u prometu i putnika. Te bi mjere trebale biti u skladu s općim kriterijima, načelima i preporukama utvrđenima u Zajedničkom europskom planu, osobito u pogledu epidemiološke situacije, politika o graničnim kontrolama i ograničenja kretanja i putovanja.
13. U skladu s tim, mjere koje bi mogle ograničiti prijevozne operacije trebale bi, kao i mjere za zdravstvenu zaštitu i prevenciju, u pogledu područja primjene i trajanja i dalje biti ograničene na ono što je potrebno za zaštitu javnog zdravlja. Osim što bi sve mjere trebale biti razmjerne, trebale bi također biti obrazložene, transparentne, relevantne, specifične za vrstu prijevoza, nediskriminirajuće i djelotvorne u održavanju jednakih uvjeta tržišnog natjecanja na jedinstvenom tržištu. Države članice morat će se pobrinuti da te mjere budu u skladu s pravilima o državnim potporama i svim drugim elementima prava EU-a.
14. Mjere bi trebalo kontinuirano pratiti kako bi ih se prema potrebi moglo ponovno evaluirati i prilagoditi, uzimajući u obzir sva relevantna stručna znanja i razmatranja, kako bi uvjek bile razmjerne trenutačnoj razini potreba javnog zdravlja. Kako nova i učinkovitija rješenja budu postajala dostupna, njihova bi primjena trebala biti prioritet tako da se obustavi primjena manje učinkovitih ili opterećujućih mjer. Trebalo bi poštovati načelo troškovne učinkovitosti. To znači da, ako postoji nekoliko opcija za postizanje usporedivih učinaka za zaštitu zdravlja radnika u prometu i putnika, prednost treba dati najjeftinijoj.
15. Države članice trebale bi uskladeno i zajednički poduzimati mjere kako bi zaštitile i ponovno uspostavile potpuno funkciranje jedinstvenog tržišta, prekogranično pružanje usluga prijevoza, potpunu djelotvornost zdravstvenih mjera i povjerenje građana. Države članice trebale bi temeljiti odluke o ukidanju ograničenja putovanja povezanih s bolešću COVID-19 na smjernicama Komisije za unutarnje granice od 13. svibnja 2020. ⁽¹⁰⁾. O njima bi trebalo obavješćivati Komisiju i sve države članice. Komisija je spremna koordinirati ukidanje ograničenja i ponovno uspostavljanje usluga prijevoza putem mreže nacionalnih kontaktnih točaka.
16. To također zahtijeva koordinirani pristup sa zemljama u susjedstvu EU-a, ali i šire. Koordinacijski su kanali već prošireni na nacionalna tijela koja blisko surađuju s EU-ovom mrežom nacionalnih kontaktnih točaka za promet, na primjer na zapadnom Balkanu. Zajednički je cilj osigurati pružanje usluga prijevoza i povezanost.
17. U skladu s prethodno navedenim načelima da bi mjere trebale biti razmjerne i specifične za oblik prijevoza umjesto općih mjer zabrane zbog kojih su usluge prijevoza unutar EU-a potpuno obustavljene trebalo bi pronaći opcije za sigurnu mobilnost. Na primjer, umjesto potpune zabrane relevantnih usluga prijevoza moglo bi se intenzivnije redovito čistiti, dezinficirati i odgovarajuće prozračivati prijevozna čvorista i vozila ⁽¹¹⁾. Taj bi pristup trebao omogućiti usmjeravanje na izvore rizika uz istovremeno omogućavanje postupnog pokretanja redovitih gospodarskih i svakodnevnih aktivnosti. U tom pogledu bit će vrlo važna bliska suradnja među tijelima nadležnim za zdravstvo i promet i ključnim dionicima.

⁽¹⁰⁾ Komunikacija Komisije – Postupan i koordiniran pristup ponovnoj uspostavi slobode kretanja i ukidanju kontrola na unutarnjim granicama – COVID-19 od 13. svibnja 2020.

⁽¹¹⁾ U ovoj se Komunikaciji izraz „vozilo“ odnosi, ovisno o kontekstu, na sve vrste prijevoznih sredstava, što među ostalim obuhvaća automobile, kamione, autobuse, vlakove, zrakoplove, brodove, trajekte itd.

18. Treba i dalje štititi prijevoz tereta radi funkcioniranja lanaca opskrbe. U Zajedničkom europskom planu piše: „U prijelaznoj bi fazi trebalo učiniti sve što je potrebno da se održi neprekinut protok robe i osiguraju lanci opskrbe.” Trenutačno se na graničnim prijelazima sa zelenim trakama čeka najviše 15 minuta za prelazak granice, ali kontrole koje se provode trebalo bi postupno i usklađeno pojednostavljivati putem uspostavljenih koordinacijskih kanala, kao što su nacionalne kontaktne točke za promet za COVID-19 i integrirani politički odgovor na krizu (IPCR), s krajnjim ciljem da sva teretna vozila i sva roba prelaze unutarnje granice kao i prije uvođenja ograničenja povezanih s bolesti COVID-19. Kako se promet bude ponovno povećavao, posebnu pozornost u pružanju potpore zelenim trakama treba posvetiti multimodalnim čvoristima, kao što su luke i kontejnerski terminali. Trebalo bi na najbolji mogući način iskoristiti sve oblike prijevoza, uključujući unutarnje plovne putove i željeznicu, kako bi se zajamčilo funkcioniranje lanaca opskrbe. Potrebno je osigurati slobodno i neometano kretanje kritičnih radnika u prometu pa bi u tu svrhu trebalo razmotriti da im se omogući pristup brzim trakama u prometnim čvoristima. Tijekom postupne tranzicije i u skladu s preporukama tijela nadležnih za javno zdravlje trebalo bi postupno smanjivati broj zdravstvenih pregleda, ukidati sustavne karantene (tj. karantene uvedene neovisno o vidljivim simptomima ili rezultatima testova), obustaviti konvoje, ponovno uvesti zabrane vožnje ako to bude moguće zbog protočnosti prometa, a daljnja odstupanja od pravila o vremenima vožnje i razdobljima odmora bi nakon kraja svibnja 2020. trebala postati usklađenija i ograničena na najnužnije kako bi se postupno ponovno uvela jedinstvena i lako provediva pravila EU-a.
19. Trebalo bi ukinuti ograničenja na pojedinačni prijevoz (npr. automobili, motocikli ili bicikli) čim to bude moguće na temelju stanja javnog zdravlja. Ublažavanjem ograničenja omogućuje se rana ponovna uspostava mobilnosti, osobito na lokalnoj i regionalnoj razini (npr. omogućavanjem osobama da putuju dalje i brže na lokalnoj razini ili unutar države članice). Ukidanje tih ograničenja radi olakšavanja pojedinačnog prijevoza trebalo bi ostati usklađeno s općim mjerama ograničavanja socijalnih kontakata i prevencije koje propisuje ili preporučuje svaka država članica.
20. Istovremeno bi trebalo povećati dostupnost sigurnih oblika kolektivnog prijevoza, u skladu s postupnim ukidanjem mjera ograničenja kretanja, kako bi se svim građanima pružila alternativna mobilnost. To bi se trebalo provesti i priopćiti tako da se putnicima vrati povjerenje u sigurno korištenje kolektivnog prijevoza.
21. Na prijevoznike i pružatelje usluga koji pružaju ekvivalentne usluge na istim relacijama trebale bi se primjenjivati ekvivalentne mjere. Cilj treba biti pružiti putnicima jednaku sigurnost, jasnoću i predvidljivost, izbjegći diskriminaciju i očuvati ravnopravne uvjete.
22. Kako bi se osiguralo da su mjere na odlasku i dolasku za svaku vrstu prijevoza usporedive, pa da se izbjegne da putovanje postane pretjerano otežano ili čak nemoguće, ključno je osigurati da se ekvivalentne mjerne, koje se temelje na zajedničkim načelima i svaka od kojih na odgovarajući način ublažava relevantne zdravstvene rizike, uzajamno prihvacaјu na mjestu polaska i dolaska. To bi se trebalo olakšati koordinacijom među državama članicama i zemljama koje nisu članice EU-a.
23. Kako bi se olakšalo informirano planiranje putovanja, prijevoznici i pružatelji usluga mogli bi davati informacije o prosječnim stopama popunjenošći za određene linije ili sate. To će biti posebno važno kad nema rezervacija sjedala i za lokalni javni prijevoz. Takve informacije mogle bi biti dostupne na internetu ili putem namjenskih mobilnih aplikacija.
24. Nekoliko država članica, regija i gradova već iz temelja ponovno osmišljava gradsku mobilnost, razmatrajući rješenja kao što su proširenje kolnika i biciklističkih staza, prilagođavanje voznih redova i razvijanje inovativnih tehnologija za upravljanje protocima putnika i izbjegavanje pretrpanosti. Komisija potiče i podupire razvoj i provedbu novih rješenja i mjera za gradsku mobilnost radi olakšavanja aktivne, kolektivne i zajedničke mobilnosti na siguran način i radi uspostavljanja povjerenja među građanima.
25. Tamo gdje bude potrebno trebala bi se primjenjivati jasna pravila o pravima i obvezama prijevoznika i pružatelja usluga, npr. jesu li prijevoznici odgovorni za ograničavanje kontakata ili onemogućavanje pristupa prijevoznom čvorишtu ili vozilu bez maske ili ako se prekorači propisani najveći dopušteni broj putnika; trebalo bi jasno definirati pravni okvir kojim im se daje ovlast za uvođenje tih mjera.

(b) Zaštita radnika u prometu

26. Radnici u prometu u svim oblicima prijevoza bili su dosad tijekom krize ključni za dostavu tereta, funkcioniranje lanaca opskrbe, repatrijaciju građana EU-a i prijevoz kritičnih radnika na njihova radna mjesta, pri čemu su izlagali svoje zdravlje i dobrobit povećanom riziku. Prometna čvorista, prijevoznici i pružatelji usluga trebali bi primjenjivati načela kontinuiteta poslovanja kako bi uz savjetovanje sa socijalnim partnerima osigurali kontinuirano poslovanje na siguran način. To također znači da bi se s radnicima u prometu trebalo na odgovarajući način savjetovati te da bi im trebalo pružiti odgovarajuću opremu, ospozobljavanje i upute za obavljanje njihovih dužnosti na najsigurniji način za njihovo zdravlje i zdravlje njihovih obitelji, njihovih suradnika i putnika. Na primjer, to bi trebalo uključivati informacije o pravilnom korištenju zaštitne opreme, higijeni, smanjenju nepotrebnih kontakata i, u mjeri u kojoj je to izvedivo, tome kako uočiti potencijalne zaražene osobe.
27. Poslodavci bi trebali osigurati odgovarajuću osobnu zaštitnu opremu, kako je navedeno u nastavku, radnicima u prometu koji zbog prirode posla moraju imati znatnu interakciju s drugim osobama (npr. zrakoplovne posade, osoblje za inspekciju sigurnosti i zaštite u zračnim lukama i lukama, kontrolori karata, vozači autobusa i kombija, posade putničkih brodova, pomorski piloti, osoblje koje pruža pomoć putnicima, uključujući osobe s invaliditetom i osobe sa smanjenom pokretljivošću). Takva bi se oprema trebala redovito mijenjati prema potrebi te bi se trebalo pobrinuti za njezino sigurno odlaganje. Europska agencija za sigurnost i zdravlje na radu objavila je opće smjernice za poslodavce koje se odnose na povratak na mjesta rada nakon bolesti COVID-19, a u tim su smjernicama informacije za specifične sektore, među ostalim za sektor prometa (⁽¹²⁾).

(c) Zaštita putnika

28. Za sve kolektivne oblike prijevoza putnika trebalo bi poduzeti razumne mjere za ograničavanje kontakta i između radnika u prometu i putnika i između putnika. Ako je izvedivo, trebalo bi primjenjivati mjere ograničavanja kontakata između putnika sve dok to bude potrebno zbog opće zdravstvene situacije. Treba primjenjivati i druge mjere koje smanjuju rizik od infekcije, kao što su:
- (a) obvezati radnike u prometu na nošenje osobne zaštitne opreme (maske, rukavice itd.);
  - (b) smanjiti, gdje je to izvedivo, gustoću putnika u kolektivnim prijevoznim sredstvima i u čekaonicama (trebalo bi na odgovarajući način pomoći da pružanje takvih usluga smanjenog kapaciteta bude održivo, npr. privremenim obvezama javnih usluga u skladu s primjenjivim pravilima EU-a (⁽¹³⁾));
  - (c) koristiti ili dodati zaštitne pregrade u čvoristima i vozilima (npr. oko vozača, na šalterima za prodaju karata ili na kontrolnim točkama);
  - (d) uspostaviti posebne trake ili neki drugi način razdvajanja različitih protoka putnika u prometnim čvoristima (tj. lukama, zračnim lukama, željezničkim kolodvorima, autobusnim stajalištima, trajektnim lukama, čvoristima gradskog javnog prijevoza itd.);
  - (e) ukloniti objekte koji potiču okupljanja ljudi u čvoristima, npr. klupe i stolove, ili barem premjestiti takve objekte kako bi se osiguralo odgovarajuće ograničavanje kontakata;
  - (f) jasno prikazivati dostupne informacije o preporučenom ponašanju (npr. često pranje ruku ili dezinfekcija, održavanje odgovarajućeg razmaka) i o posebnim mjerama koje vrijede u tom prijevoznom čvoristu ili obliku prijevoza;

⁽¹²⁾ COVID-19: guidance for the workplace, „COVID-19: smjernice za radna mjesta” i COVID-19: Back to the workplace - Adapting workplaces and protecting workers, „COVID-19: Povratak na posao – Prilagođavanje mjesta rada i zaštita radnika”, https://oswiki.eu/wiki/COVID-19:_guidance_for_the_workplace#See.

⁽¹³⁾ Uredba (EZ) br. 1370/2007 Europskog parlamenta i Vijeća od 23. listopada 2007. o uslugama javnog željezničkog i cestovnog prijevoza putnika i stavljanju izvan snage uredaba Vijeća (EEZ) br. 1191/69 i 1107/70 (SL L 315, 31.12.2007., str. 1.); Uredba (EZ) br. 1008/2008 Europskog parlamenta i Vijeća od 24. rujna 2008. o zajedničkim pravilima za obavljanje zračnog prijevoza u Zajednici (SL L 293, 31.10.2008., str. 3.); Uredba Vijeća (EEZ) br. 3577/92 od 7. prosinca 1992. o primjeni načela slobode pružanja usluga u pomorskom prometu unutar država članica (pomorska kabotaža) (SL L 364, 12.12.1992., str. 7.).

- (g) uvesti odgovarajuće mjere prilikom ukrcavanja i provođenja sigurnosnih provjera (npr. prednja vrata autobusa se ne koriste za ulazak i izlazak putnika, vrata se uvijek otvaraju, dezinfekcija plitica) i ostale mjere za suočenje kontakta na najmanju moguću mjeru (npr. ako se opća sigurnost može osigurati u dovoljnoj mjeri, na kratkim trajektnim rutama mogao bi se dopustiti ostanak u automobilima i kamionima);
- (h) davati prednost prijevozu osoba s invaliditetom, osoba sa smanjenom pokretljivošću i starijima. Trebalo bi osigurati potrebnu osobnu zaštitnu opremu radnicima u prometu koji u skladu s pravilima EU-a o pravima putnika pomažu osobama s invaliditetom, osobama sa smanjenom pokretljivošću i starijima.
29. Putnici bi trebali nositi maske u prometnim čvorištima i vozilima koja se koriste za kolektivni prijevoz, posebno ako se mjere održavanja minimalnog razmaka ne mogu uvijek u potpunosti poštovati. ⁽¹⁴⁾ Putnicima treba na vidljivom i pristupačnom mjestu postaviti informativne materijale o sigurnom ponašanju (održavanje razmaka, pranje ruku itd.). Trebalo bi uspostaviti protokole za upravljanje potencijalnim infekcijama u tim objektima i o njima jasno informirati radnike u prometu. Protokoli bi trebali uvijek biti dostupni putnicima.
30. Ako je teško organizirati fizički razmak, trebalo bi uvesti dodatne zaštite i mjere radi postizanja ekvivalentnog stupnja zaštite. Uz to, ako postoje drugi načini za dolazak na odredište, trebalo bi dati prednost onima u kojima se fizički razmak može postići na odgovarajući način, u skladu s preporukama tijela nadležnih za javno zdravlje.
31. Prioritet treba biti smanjiti rizik od infekcije u prometnim čvorištima i vozilima za sve oblike prijevoza. U svim oblicima prijevoza treba provoditi intenzivnije redovito čišćenje i dezinfekciju prometnih čvorišta i vozila. U prometnim čvorištima i vozilima trebalo bi uvijek biti gela za pranje ruku/dezinfekciju.
32. U prometnim čvorištima trebalo bi organizirati prostor i protokole za trenutačnu izolaciju osoba potencijalno zaraženih bolešću COVID-19 dok se ne poduzmu daljnje odgovarajuće mjere. U tu svrhu trebalo bi uspostaviti određena sigurna područja i osigurati posebno osposobljeno osoblje s odgovarajućom zaštitnom opremom. Trebalo bi povećati kapacitete postojećih medicinskih objekata i osoblja (npr. u zračnim lukama, u lukama ili na brodovima) kako bi se mogli nositi s povećanjem prometa nakon ukidanja ograničenja.
33. Prednost bi trebalo dati elektroničkoj prodaji karata i rezervacijama sjedala unaprijed kako bi se smanjilo okupljanje putnika u nekim područjima (npr. pred automatima za prodaju karata i na prodajnim mjestima) te kako bi se bolje kontrolirao dopušteni broj putnika, ali pri tome se mora osigurati mogućnost prodaje karata osobama koje nemaju pristup elektroničkoj prodaji ili koje je ne mogu koristiti. Koliko je moguće, trebalo bi davati prednost beskontaktnom okruženju.
34. U vozilima se može ograničiti prodaja druge robe, uključujući hrane i pića. Radi smanjivanja rizika od infekcije vlasnici maloprodajnih mjeseta integriranih s putovanjima, kao što su bescarinske trgovine, trebali bi poduzeti odgovarajuće mjere, na primjer: usmjeravanje kretanja putnika da bi se osigurao razmak (postavljanje podnih oznaka, optimizacija rasporeda, ograničavanje broja kupaca prema potrebi itd.); redovito čišćenje i dezinfekcija prostora, opreme i robe; postavljanje prepake između kupaca i osoblja na blagajnama; postavljanje dovoljnog broja točaka za pranje ruku u maloprodajnom prostoru uz obvezu da ih se koristi, posebno na ulazima i izlazima; postavljanje jasno vidljivih informacija o odgovarajućem sigurnom ponašanju za kupce; i odgovarajuće osposobljavanje i opremanje maloprodajnog osoblja za postupanje s kupcima i robom u skladu sa smjernicama zdravstvenih tijela o sigurnom ponašanju tijekom pandemije.

⁽¹⁴⁾ „maske za lice“ su generički pojmovi koji obuhvaćaju i medicinske i nemedicinske maske. ECDC kaže da bi se „mogla razmotriti upotreba nemedicinskih maski za lice izrađenih od raznih tekstilnih materijala, posebno kad postoje problemi s opskrbom pa se dostupne medicinske maske za lice prvo isporučuju zdravstvenim radnicima kao osobna zaštitna oprema“ (<https://www.ecdc.europa.eu/sites/default/files/documents/COVID-19-use-face-masks-community.pdf>). Nacionalna zdravstvena tijela/nacionalna tijela nadležna za sigurnost morat će to dodatno odrediti u razgovoru s dionicima za svaku vrstu prijevoza, na temelju epidemiološkog rizika u toj zemlji, dostupnosti i drugih razmatranja. Neki radnici u prometu i putnici mogu biti izloženi različitim razinama rizika.

35. Uz druge mjere usmjerenе na smanjivanje rizika od infekcije putnici bi mogli dobrovoljno sudjelovati u mjerama praćenja kontakata i upozoravanja, na primjer u obliku mobilnih aplikacija, za otkrivanje i prekidanje lanaca infekcije i smanjenje rizika od daljnog prenošenja dok god su ti rizici i dalje prisutni. Pristup uslugama prijevoza ne bi trebao biti uvjetovan korištenjem aplikacija za praćenje kontakata. Zbog prekogranične prirode prijevoza važno je da takve mjere budu interoperabilne i uzajamno prihvaćene. Ako se mjere praćenja kontakata uvedu, trebale bi biti strogo ograničene na suzbijanje pandemije bolesti COVID-19 i uspostavljene u skladu sa zajedničkim EU-ovim paketom instrumenata mreže e-zdravstva za mobilne aplikacije radi praćenja kontakata u EU-ovoј borbi protiv bolesti COVID-19 ⁽¹⁵⁾, smjernicama Komisije za aplikacije ⁽¹⁶⁾ i smjernicama Europskog odbora za zaštitu podataka ⁽¹⁷⁾, čime se osigurava najviša razina privatnosti podataka.
36. Prijevoznici i pružatelji usluga trebali bi imati posebne protokole u slučaju da se putnik razboli ili da pokaže simptome bolesti COVID-19 tijekom ili neposredno nakon putovanja ili prisutnosti u prometnom čvorištu. Takvi bi protokoli trebali uključivati jasno definirana sigurna područja za simptomatske putnike te konkretnе korake koje treba poduzeti da bi se smanjila izloženost radnika u prometu i drugih putnika takvim putnicima i da bi se prikupile i analizirale sve relevantne informacije o kontaktima s radnicima u prometu i drugim putnicima itd. Za putovanja s rezervacijama to bi trebalo uključivati mogućnost identificiranja i upozoravanja suputnika koji su bili u njihovoj blizini.

(d) *Daljnji koraci*

37. Da bi se ponovno uspostavile uobičajene usluge prijevoza i povezanost, dok ne budemo imali cijepivo, bit će nužna fleksibilna kombinacija povećanog korištenja odgovarajuće osobne zaštitne opreme, odgovarajućeg i sigurnog prozračivanja, ako je moguće vanjskim zrakom uz izbjegavanje cirkulacije zraka iz unutarnjeg prostora, većeg kapaciteta za dobrovoljno praćenje kontakata i povećanog kapaciteta za dekontaminaciju.
38. Srednjoročno i dugoročno preporučuje se da se sve izvanredne mjere uvedene tijekom pandemije bolesti COVID-19 kontinuirano prate, procjenjuju i pravovremeno preispituju, osim ako ih je zbog epidemiološke situacije nužno produljiti ili ako su te mjere bile korisne u smislu poboljšanja prometnih sustava i učinkovitosti.
39. Ni trenutačna primjena mjera protiv širenja zaraze ni njihovo ublažavanje ni postupno ponovno uspostavljanje usluga prijevoza i povezanosti ne bi smjeli čak ni privremeno dovesti do spuštanja visokih Unijinih standarda sigurnosti i zaštite u prometnom sektoru, uključujući zdravlje i sigurnost radnika u prometu. Treba izbjegići da se problemima s kojima se suočavamo zbog pandemije bolesti COVID-19 dodaju pitanja sigurnosti ili zaštite u prijevozu.

III. Praktične smjernice za posebne mjere za siguran prijevoz putnika u svim oblicima prijevoza u kontekstu pandemije bolesti COVID-19

(a) *Preporuke za sve oblike prijevoza*

40. Prethodno navedena načela trebala bi tijekom ukidanja ograničenja uvedenih zbog bolesti COVID-19 i naknadnog oporavka usmjeravati opće postupno ponovno pokretanje i povećavanje putničkog prijevoza u EU-u za sve oblike prijevoza. Ta zajednička načela trebala bi olakšati uzajamno prihvaćanje provedenih mjera unutar EU-a, ali i u odnosu na treće zemlje, kako bi se omogućio djelotvoran nastavak pružanja usluga prijevoza. Kao što je navedeno u prethodnom odjeljku, neka načela i mjere trebali bi se primjenjivati na prometna čvorišta i vozila svih oblika prijevoza, a trebalo bi ih prilagoditi okolnostima, potrebama i izvedivosti specifičnim za pojedinačnu vrstu prijevoza.
41. Među takvim mjerama koje se odnose na sve oblike prijevoza su:
  - (a) barem tijekom početnog ublažavanja ograničenja možda će trebati smanjiti broj putnika u vozilima u nekim vrstama prijevoza radi poštovanja primjenjivih zahtjeva za minimalni razmak;

⁽¹⁵⁾ https://ec.europa.eu/health/sites/health/files/ehealth/docs/covid-19_apps_en.pdf

⁽¹⁶⁾ Komunikacija Komisije: Smjernice za zaštitu podataka u aplikacijama kojima se podupire suzbijanje pandemije bolesti COVID-19 (SL C 124I, 17.4.2020., str. 1.).

⁽¹⁷⁾ https://edpb.europa.eu/our-work-tools/our-documents/guidelines/guidelines-042020-use-location-data-and-contact-tracing_en.

- (b) dobrovoljno korištenje aplikacija za praćenje kontakata trebalo bi se smatrati dodatnom razinom smanjenja rizika;
- (c) radnici u prometu trebali bi biti opremljeni osobnom zaštitnom opremom i, ako je to moguće, pregradama odvojeni od putnika;
- (d) često čišćenje i dezinfekcija čvorista i vozila i češće prikupljanje otpada;
- (e) sustavno postavljanje točaka za pranje ruku i obveza njihova korištenja kad god je izvedivo;
- (f) poboljšanje ventilacije i filtriranja zraka i, ako je moguće, davanje prednosti korištenju prirodnog zraka za prozračivanje;
- (g) obvezivanje putnika na nošenje maski, posebno ako se mjere održavanja minimalnog razmaka ne mogu uvijek u potpunosti poštovati;
- (h) elektroničko i automatsko izdavanje karata i pružanje informacija; snažno promicanje i davanje prednosti elektroničkoj preprodaji karata te naprednim načinima za prijave, rezervacije i registracije;
- (i) organiziranje prijave, utovara prtljage i istovara prtljage tako da se izbjegne okupljanje putnika;
- (j) ako je moguće, omogućavanje da se usluge i obroci u vozilu unaprijed naruče u vrijeme rezervacije kako bi se smanjio kontakt između osoblja i putnika;
- (k) informacije o uvedenim postupcima sigurnog ponašanja i o tome kakvu zaštitnu opremu putnici moraju imati trebale bi biti jasno izložene na čvoristima i u vozilima te pružene putnicima prije svakog putovanja.
42. Organizacije dionika, operateri i pružatelji usluga aktivni u različitim vrstama prijevoza trebali bi pripremiti i provesti odgovarajuće mjere u kojima se uzimaju u obzir posebne okolnosti svake pojedinačne vrste prijevoza. Te bi mjere trebale biti u skladu s načelima i preporukama iz ovih smjernica, i općima i specifičnima za određenu vrstu prijevoza. Trebalo bi ih neprestano preispitivati i, prema potrebi, prilagođavati kako bi se osigurala njihova djelotvornost u zaštiti zdravlja radnika u prometu i putnika.
43. Uz to bi trebalo provesti i primijeniti mjere u nastavku, u kojima se uzimaju u obzir specifične potrebe i karakteristike svakog oblika prijevoza.

(b) *Zrakoplovstvo*

44. U sektoru zrakoplovstva ne samo što postoji dugogodišnje iskustvo u upravljanju rizicima u području sigurnosti i zaštite nego je rad u vrlo kontroliranom okruženju uobičajen. Za izlazak iz ove krize vrlo će važno biti vratiti povjerenje putnika u to da je zračni prijevoz siguran način putovanja. U tu je svrhu ključno da dionici iz zrakoplovstva i zdravstva pruže jasne informacije o mjerama na snazi i o tome na koji način te mjere ublažavaju rizike. Sektor zrakoplovstva trebao bi se pobrinuti da mjere budu vrlo vidljive i koordinirane te da se putnici obavještavaju o njima svakom prilikom.
45. Ublažavanje rizika od širenja bolesti COVID-19 trebalo bi slijediti ista načela koja se primjenjuju u upravljanju rizicima u području sigurnosti i zaštite, uključujući praćenje usklađenosti, redovito preispitivanje djelotvornosti i prilagođavanje mjera na temelju promjena u potrebama i poboljšanih metoda i tehnologija – pri čemu se treba uzeti u obzir da zračne luke i zračni prijevoznici nisu kvalificirani za pružanje zdravstvenih usluga, kao što je donošenje odluka o zdravstvenim pregledima putnika, koje bi trebala provoditi nadležna tijela.
46. Kako bi se osiguralo da su mjere na odlasku i dolasku usporedive, pa da se izbjegne da putovanje postane pretjerano otežano ili čak nemoguće, ključno je osigurati da se ekvivalentne mjere, koje se temelje na zajedničkim načelima i svaka od kojih na odgovarajući način ublažava relevantne zdravstvene rizike, uzajamno prihvaćaju na mjestu polaska i dolaska. Da se to olakša, treba pripremiti konkretne kriterije koje bi trebalo prenijeti u međunarodno priznati pristup. Primjena ekvivalentnih standarda i reciprociteta u pogledu mjer i njihova prihvaćanja može biti temeljni pokretač zrakoplovstva u EU-u i u globalnom kontekstu. Zbog toga će biti bitna bliska suradnja sa zemljama izvan EU-a i međunarodnim partnerima, među ostalim s Međunarodnom organizacijom civilnog zrakoplovstva (ICAO).

47. Agencija Europske unije za sigurnost zračnog prometa (EASA) će u suradnji s Komisijom, Europskim centrom za sprečavanje i kontrolu bolesti (ECDC) i nadležnim tijelima sljedećih tjedana iznijeti tehničke operativne smjernice za koordinirani pristup i pružanje pomoći nacionalnim zrakoplovnim tijelima, zračnim prijevoznicima, zračnim lukama i drugim dionicima u području zrakoplovstva. U tim će se tehničkim operativnim smjernicama uzeti u obzir načela upravljanja sigurnošću pripremljena radi sigurnosti europskog zrakoplovnog sustava te pripremiti protokol za osnovnu zdravstvenu zaštitu u zrakoplovstvu, čija se primjena predlaže za cijeli EU.
48. Protokol bi trebao sadržavati sljedeće mjere:
- jača ventilacija, filtriranje zraka prema specifikacijama za bolnice i vertikalni protok zraka;
  - ograničiti rizik od kontaminacije tijekom putovanja (npr. izbjegavanje okupljanja putnika na jednom mjestu, ograničavanje interakcije u kabini, razmatranje najprikladnije raspodjele sjedala na temelju tehničkih ograničenja i davanje prednosti elektroničkim dokumentima i sredstvima plaćanja);
  - smanjiti kretanje u kabini (npr. manje kabinske prtljage, manje interakcija s posadom);
  - primjereni upravljaljati kretanjem putnika (npr. preporučiti raniji dolazak u zračnu luku; dati prednost elektroničkoj/samostalnoj prijavi; osigurati razmak i smanjiti kontakte na predaji prtljage i mjestima zaštitnih pregleda i graničnih kontrola te pri ukrcavanju i preuzimanju prtljage); putnike bi trebalo obavijestiti o postupcima u zračnoj luci prije putovanja.
49. U tim budućim tehničkim operativnim smjernicama EASA-e/ECDC-a u bliskoj suradnji s nacionalnim nadležnim tijelima utvrdit će se dodatne mjere ublažavanja kako bi se te mjere dosljedno primjenjivale na letove u cijelom EU-u.
- (c) *Cestovni prijevoz*
50. Radi smanjivanja rizika od infekcije sudionika u cestovnom prometu trebalo bi se pobrinuti za visoku razinu higijene, što obuhvaća i redovito čišćenje i dezinficiranje, u svim dijelovima terminala, odmorišta (npr. duž autoseste), pokrivenih parkirališta i stanica za punjenje (gorivom ili drugim oblicima energije). Na tim bi stanicama trebalo primjenjivati upravljanje protokom putnika. Ako nije moguće postići odgovarajuću razinu zaštite javnog zdravlja, trebalo bi razmotriti zatvaranje određenih stajališta ili stanica.
51. Autobusni prijevoz: Za postupno ponovno uspostavljanje putovanja autobusima bit će potrebne odgovarajuće mjere u kojima će se razlikovati regionalni prijevoz i prijevoz na duge relacije. Za međunarodni je prijevoz posebno važno da države članice i prijevoznici koordiniraju svoje pristupe kako bi bili djelotvorni. Potrebno je uvesti sigurne operativne prakse kao što su ulazak u vozilo na stražnja vrata i što veće korištenje prozora umjesto klimatizacijskih uređaja za prozračivanje. Raspored sjedenja bi trebalo optimizirati u mjeri u kojoj je to izvedivo (npr. obitelji mogu sjediti zajedno, a osobe koje ne putuju zajedno treba razdvojiti). U minibusevima putnici ne bi smjeli sjediti uz vozača, osim ako ih je moguće fizički odvojiti. Prijevoznicima koji pružaju linjski autobusni prijevoz morat će se omogućiti postupna ponovna izgradnja mreže, ovisno o nacionalnim ograničenjima. Da bi im to olakšale, države članice trebale bi uspostaviti pojednostavljene i brze postupke kako bi prijevoznici mogli brzo prilagoditi svoje usluge, a da se pri tome ne ugrožava zdravlje i sigurnost radnika u prometu. Ako je moguće, kontakt osoblja s prtljagom putnika trebao bi biti ograničen, a putnici bi sami trebali utovarivati i istovarivati svoju prtljagu.
52. Prijevoz automobilom/kombijem na zahtjev (taksi, vozilo za privatni najam): Usluge taksija i vozila za privatni najam uglavnom su se nastavile pružati, ali uz posebne mjere za zaštitu vozača i ograničenje prijevoza na samo jednog putnika ili na nekoliko osoba koje žive u istom kućanstvu. Te bi usluge trebale nastaviti s radom uz posebne higijenske mjere i mjere za umanjivanje rizika. Poduzeća bi trebala vozačima dati maske i dezinfekcijska sredstva. Unutrašnjost vozila treba što češće dezinficirati. Vozači taksija i vozila za privatni najam trebali bi izbjegavati fizički kontakt s putnicima i uvijek davati prednost elektroničkom plaćanju. Poduzeća bi vozačima trebala osigurati sredstva za fizičko odvajanje (npr. plastične zavjese ili pregrade) kako bi se u vozilima ograničio kontakt s putnicima. Putnici ne bi smjeli sjediti uz vozača, osim ako ih je moguće fizički odvojiti. Poduzeća bi trebala putnicima dati relevantne informacije prije prijevoza.

(d) Željeznički prijevoz

53. Da bi se ponovno uspostavio prijevoz putnika, bit će važno uvjeriti putnike u sigurnost kolektivnog prijevoza. Mjere moraju biti vidljive i djelotvorne te se o njima mora jasno informirati putnike. Za međunarodni je željeznički prijevoz posebno važno da države članice i prijevoznici koordiniraju svoje mjere kako bi bile djelotvorne. Željeznička udruženja i radničke organizacije rade na zajedničkim pravilima.
54. Zbog velikog broja putnika koji se svakodnevno prevoze željeznicom i broja kolodvora poštovanje općih pravila za sigurno ponašanje radi zaštite javnog zdravlja, a posebno održavanja odgovarajućeg razmaka, ovisi i o tome da se svaki putnik ponaša pažljivo i odgovorno. Dovoljno dobro poštovanje trebalo bi se moći postići nasumičnim provjerama.
55. Budući da su željeznice nastavile voziti tijekom cijelog razdoblja pandemije bolesti COVID-19, već postoji niz mjera koje se mogu zadržati i prema potrebi prilagoditi:
- (a) prema potrebi bi trebalo primjenjivati obvezu održavanja razmaka u vlakovima, osobito dok je broj putnika relativno malen. Da bi se omogućilo održavanje razmaka, trebalo bi, ako bude potrebno, povećati učestalost i kapacitet vlakova kako bi se smanjila gustoća putnika;
  - (b) željeznički prijevoznici trebali bi uvesti obvezne rezervacije sjedala za regionalne vlakove i vlakove na duge relacije, pri čemu treba navesti ime, polazište i odredište putnika. Alternativno, a posebno za vlakove na kratkim relacijama, od putnika koji nisu iz istog kućanstva trebalo bi tražiti da između sebe ostave prazno sjedalo;
  - (c) radi upravljanja kapacitetom željeznički prijevoznici trebali bi upotrebljavati sustave za brojanje putnika u vlaku, posebno za gradске i prigradske vlakove (ti se sustavi temelje na mjerenu težine, detekciji koraka u području vrata i algoritmima za brojanje putnika pomoću video nadzora koji ne dopuštaju identifikaciju pojedinaca). Možda će trebati fleksibilno prilagođavati izradu voznog reda i dodjelu trasa, uključujući optimizaciju kapaciteta na koordiniran način kako bi se uzelo u obzir potražnju i potrebu za smanjivanjem gustoće putnika;
  - (d) na kolodvorima bi se trebalo primjenjivati upravljanje protokom putnika. Ako negdje nije moguće postići odgovarajuću razinu zaštite javnog zdravlja, trebalo bi razmotriti zatvaranje određenih stajališta ili kolodvora;
  - (e) radi izbjegavanja okupljanja putnika trebalo bi iskoristiti poticaje, kao što su razlike u cijenama, ili fleksibilno radno vrijeme u slučaju gradskih i prigradskevlakova, da se putnici odvrate od putovanja tijekom vršnih sati;
  - (f) da putnici ne bi morali dodirivati ručke ili tipke za otvaranje vrata, vrata bi se trebala otvoriti na svakom stajalištu, automatski ili daljinskom komandom strojovođe.
56. Europska agencija za željeznice (ERA), koja raspolaže relevantnim stručnim znanjem o željezničkom prometu i zajedničkim sigurnosnim metodama i opsežnom mrežom komunikacijskih kanala (s nadležnim tijelima, operaterima i proizvođačima), spremna je biti ključan akter u razmjeni najboljih rješenja iz prakse. Zajedničko poduzeće Shift2Rail već proučava mogućnosti za potporu razvoja aplikacija na temelju anonimiziranih i agregiranih podataka⁽¹⁸⁾ radi boljeg razumijevanja gužvi na kolodvorima, od čega bi moglo biti koristi i za javni prijevoz.

(e) Vodni prijevoz

57. Putnički promet vodnim prijevozom znatno je smanjen. Bit će potrebne mjere za zaštitu javnog zdravlja kako bi se i putnicima i posadama vratilo povjerenje u taj način prijevoza. Mjere bi trebale biti prilagođene vrsti plovila te karakteru i duljini plovidbe, što u sektoru vodnog prometa može znatno varirati. Možda će biti potrebno povećati broj plovila i putovanja, posebno u slučajevima kad je prijevoz trajektima ključan zbog povezanosti udaljenih područja i otoka.

⁽¹⁸⁾ Preporuka Komisije (EU) 2020/518 od 8. travnja 2020. o zajedničkom Unijinom paketu mjera za primjenu tehnologije i podataka radi suzbijanja i prevladavanja krize prouzročene bolešću COVID-19, posebno u vezi s mobilnim aplikacijama i upotrebom anonimiziranih podataka o mobilnosti (SL L 114, 14.4.2020., str. 7.).

58. Mjere za radnike u pomorskom prometu detaljno su opisane u Smjernicama za zaštitu zdravlja osoba na brodovima⁽¹⁹⁾. Radnici bi, uključujući one na brodovima i u lukama, trebali imati pristup osobnoj zaštitnoj opremi⁽²⁰⁾ i odgovarajućoj zdravstvenoj skrbi u svakom trenutku tijekom rada. Izravne interakcije među osobama na brodu trebalo bi svesti na najmanju moguću mjeru kako bi se izbjegao rizik od prenošenja virusa.
59. Europska agencija za pomorsku sigurnost (EMSA) spremna je pomoći u razmjeni najboljih rješenja iz prakse i informacija koji mogu biti korisni nadležnim tijelima i dionicima (npr. u pogledu praćenja plovila, izvješćivanja o zdravstvenom stanju itd.). Uz to, s obzirom na međunarodnu prirodu pomorskog prometa, kako bi se olakšala globalna suradnja i osigurala ekvivalentnost i reciprocitet praktičnih rješenja i mjera povezanih s bolešću COVID-19, bit će važna suradnja sa zemljama koje nisu članice EU-a i međunarodnim organizacijama, među ostalim s Međunarodnom pomorskom organizacijom (IMO).
60. Nadovezujući se na postojeće iskustvo i mjere koje su države članice već primijenile, operateri i svi drugi subjekti koji sudjeluju u vodnom prijevozu (luke, trajektni terminali, nadležna nacionalna tijela) trebali bi primjenjivati sljedeće mjere:
- (a) osigurati da se zahtjevi za održavanje razmaka mogu poštovati na brodovima, što mogu među ostalim postići smanjenjem dopuštenog broja putnika;
  - (b) ograničiti pristup pristaništima na putnike s kartama; određivati sjedala za putnike;
  - (c) luke bi trebale razmotriti namjenske trake za odvajanje ulaska i izlaska putnika;
  - (d) ako to uvjeti dopuštaju, premjestiti što više putnika u otvorene prostore na brodu;
  - (e) ako se putnicima preporučuje, ili ako se od njih zahtijeva, da ostanu u svojim vozilima na trajektima tijekom kratkih putovanja (npr. manje od jednog sata), takva bi se mjeru trebala primjenjivati samo na otvorene palube, osim ako se poduzmu dodatne sigurnosne mjere predostrožnosti u skladu s primjenjivim pravilima EU-a. Prema potrebi bi radi sigurnosti trebalo prilagoditi kapacitet paluba, a osoblje osposobljeno za sprečavanje požara trebalo bi biti prisutno;
  - (f) čišćenje i dezinfekcija plovila i objekata na kopnu trebalo bi se provoditi u skladu s „predloženim postupcima“⁽²¹⁾ Zajedničke akcije EU Healthy Gateways;
  - (g) Brodovi za kružna putovanja i, ako je relevantno, trajekti trebali bi pripremiti posebne protokole za čišćenje i higijenu da smanje opasnost od međusobne kontaminacije putničkih kabina;
  - (h) brodari i objekti na kopnu trebali bi zajednički pripremiti protokole za postupanje s osobama za koje se sumnja da su zaražene ili kojima je potvrđena zaraza koronavirusom, koji će obuhvaćati mjeru prije, tijekom i nakon putovanja. U tu svrhu trebaju odrediti postupke za zdravstvene preglede, osigurati prostorije za karantenu i organizirati odgovarajuću interakciju s osobom u karanteni;
  - (i) brodovi za kružna putovanja trebali bi imati odgovarajuće kapacitete za testiranje na COVID-19 na brodu, za upotrebu ako se posumnja da se putnik ili član posade zarazio.
61. Prijašnja izbjivanja bolesti COVID-19 na brodovima za kružna putovanja pokazala su da su tijekom dugih putovanja zatvorena okruženja posebno izložena opasnosti. Prije nego što brodovi za kružna putovanja nastave s plovidbom, brodari bi trebali uspostaviti stroge postupke za smanjenje rizika od prenošenja bolesti na brodu i za pružanje odgovarajuće zdravstvene skrbi u slučaju infekcije. Postupno ponovno pokretanje krstarenja trebalo bi koordinirati na razini EU-a i na međunarodnoj razini, uzimajući u obzir stanje javnog zdravlja u uključenim zemljama. Prije početka putovanja operateri brodova za kružna putovanja trebali bi dobiti potvrdu od luka duž

⁽¹⁹⁾ Komunikacija Komisije, Smjernice za zaštitu zdravlja, repatrijaciju i putne aranžmane pomoraca, putnika i drugih osoba na brodovima (SL C 119, 14.4.2020., str. 1.).

⁽²⁰⁾ Zajednička akcija EU Healthy Gateways, Pregled osobne zaštitne opreme (PPE) preporučene za osoblje na mjestima ulaska i posade na prijevoznim sredstvima u kontekstu bolesti COVID-19.

⁽²¹⁾ Predloženi postupci za čišćenje i dezinfekciju brodova tijekom pandemije ili ako je na brodu otkriven slučaj COVID-a 19; https://www.healthygateways.eu/Portals/0/plcdocs/EU_HEALTHY_GATEWAYS_COVID-19_Cleaning_Disinfection_ships_09_4_2020_F.pdf?ver=2020-04-09-124859-237.

rute da će u slučaju potrebe moći organizirati repatrijacije, zamjene posada te zdravstvenu skrb za putnike i članove posade. Da bi pomorski promet bio siguran i odvijao se bez zastoja, Komisija će nastaviti poduzimati korake u cilju olakšavanja i koordiniranja rada država članica na tome da se u njihovim lukama omoguće zamjene posada.

(f) *Gradska mobilnost*

62. U mnogim gradovima i regijama javni prijevoz (autobusi, podzemne željeznice, tramvaji, gradski i prigradski vlakovi itd.) je nastavio funkcionirati tijekom pandemije bolesti COVID-19. Da bi se pripremilo za povratak na veći broj putnika, trebalo bi prema potrebi uvesti mjere za najveću moguću zaštitu putnika, kao što su:
  - (a) obveza minimalnog sigurnog razmaka, na primjer naljepnicama ili podnim oznakama koje će putnicima u vozilima pokazivati koja je sigurna udaljenost;
  - (b) svesti na najmanju moguću mjeru kontakte između vozača i putnika (npr. pregradama, zatvaranjem ulaza na prednjim vratima, promicanjem elektroničkih karata i načina plaćanja);
  - (c) povećati i prilagoditi učestalost vožnje te prilagoditi linije kako bi se omogućilo da se održava minimalan siguran razmak među putnicima kad se njihov broj poveća i kako bi se bolje riješilo pitanje nekih odredišta (npr. na kojima je potražnja posebno velika);
  - (d) da putnici ne bi morali dodirivati ručke ili tipke za otvaranje vrata, vrata bi se trebala otvoriti na svakom stajalištu, automatski ili daljinskom komandom vozača;
  - (e) optimizirati protok putnika na stajalištima i prometnim čvoristima kako bi se izbjeglo okupljanje i vršno opterećenje i kako bi se kontakti sveli na najmanju moguću mjeru primjenom inovativnih tehnologija i mobilnih aplikacija (npr. predviđanje gustoće putnika i okupljanja većih skupina, postavljanje brojača putnika s maksimalnim ograničenjem na vrata, organiziranje termina putovanja dodjelom slotova itd.) i omogućavanjem fleksibilnog radnog vremena.
63. Ključno je jasno objasniti sve poduzete mjere kako bi se olakšala njihova neometana provedba, umirilo građane i održalo njihovo povjerenje u javni prijevoz. Komunikacijske kampanje (npr. „stanite na naljepnicu“) također su se pokazale djelotvornima. Mnoge mjere koje bi mogle biti potrebne (npr. upravljanje masama, pristup prometnim čvoristima i vozilima, održavanje minimalnog razmaka itd.) imaju učinke izvan ovlasti javnog prijevoza pa bi ih trebalo pripremati u suradnji sa zdravstvenim tijelima i drugim dionicima, pri čemu prava i obveze svakog sudionika trebaju biti jasno definirani. Nastali dodatni troškovi mogli bi se uključiti u ugovore o javnim uslugama.
64. Rješenja za zajedničku mobilnost: poduzeća koja se bave djelatnostima zajedničke mobilnosti trebala bi poduzeti razne mjere za zaštitu vozača i putnika od infekcije. Vozila za najam trebalo bi temeljito dezinficirati nakon svake uporabe, a ona koja se upotrebljavaju za zajedničku uporabu vozila trebalo bi dezinficirati najmanje jednom svakog dana kad ih se upotrebljava. Potrebna je češće dezinfekcija u slučaju usluga koje se temelje na stanicama (npr. bicikli za zajedničku uporabu). Poduzeća koja se bave iznajmljivanjem električnih romobilja i električnih bicikala trebala bi dezinficirati svoja vozila barem pri svakoj promjeni baterije.
65. Aktivna mobilnost: Mnogi europski gradovi poduzimaju korake kako bi tijekom pandemije bolesti COVID-19 aktivna mobilnost (npr. hodanje i vožnja bicikla) bila siguran i privlačniji oblik mobilnosti. Gradska područja mogla bi razmotriti privremena proširenja pločnika i dodjeljivanje veće površine na cesti različitim oblicima aktivne mobilnosti kako bi ispunila potrebu stanovništva za sigurnim i učinkovitim kretanjem, pri čemu bi u područjima s povećanom aktivnom mobilnošću trebalo postrožiti ograničenja brzine vozila.
66. Putem posebnih platformi i mreža započela je razmjena najboljih rješenja iz prakse, ideja i inovacija za sigurnu mobilnost u gradskim i prigradskim područjima tijekom pandemije bolesti COVID-19, a sad je ključno nastaviti takvu suradnju i razmjenu znanja. Komisija će okupiti i države članice, lokalna tijela i dionike aktivne u području gradske mobilnosti kako bi analizirala posljedice pandemije, izvukla pouke, prikupila dosad stečena iskustva i prepoznala prilike za buduću, održiviju mobilnost u EU-u, u skladu s europskim zelenim planom.

IV. Zaključak

67. Komisija će nastaviti surađivati s drugim institucijama, agencijama i tijelima EU-a, državama članicama, dionicima u prometu i međunarodnim partnerima u svrhu koordiniranja aktivnosti i olakšavanja provedbe ovih smjernica na transparentan i objektivan način. Komisija će posebno pratiti da mjere protiv širenja zaraze i njihovo postupno ukidanje ne ugrožavaju jedinstveno tržište, da te mjere među prijevoznicima i pružateljima usluga u EU-u ne proizvode diskriminirajuće učinke u suprotnosti s Ugovorima i da te mjere među radnicima ili građanima EU-a ne diskriminiraju na temelju nacionalnosti.
68. Stanje se i dalje mijenja, a Komisija će nastaviti surađivati s nadležnim tijelima, organizacijama dionika, prijevoznicima i pružateljima usluga kako bi prilagodila i ažurirala naše pristupe i mjere, uzimajući u obzir najnovije spoznaje u području epidemiologije, povratne informacije o djelotvornosti postojećih mjeru te potrebe građana EU-a i našeg gospodarstva. Sve dok pandemija bolesti COVID-19 bude trajala, javna tijela, dionici i građani moraju biti na oprezu i ostati vrlo spremni na potencijalno povećanje broja zaraženih. U tom kontekstu Komisija će kontinuirano pratiti primjenu ovih smjernica te ih prema potrebi ažurirati kako bi se osigurala njihova djelotvornost u promjenjivim okolnostima.
69. Dok smo usredotočeni na ponovno uspostavljanje usluga prijevoza i povezanosti, moramo planirati održiv i pametan oporavak prometnog sektora EU-a kako bi on opet bio snažan kao prije krize, očuvao globalnu konkurentnost i nastavio biti temeljni dio gospodarstva EU-a i života građana. Iskustva stečena tijekom krize uzrokovane bolešću COVID-19 iskoristit će se za predstojeću strategiju za održivu i pametnu mobilnost 2020.

KOMUNIKACIJA KOMISIJE

Postupan i koordiniran pristup ponovnoj uspostavi slobode kretanja i ukidanju kontrola na unutarnjim granicama – COVID-19

(2020/C 169/03)

I. UVOD

Pandemija bolesti COVID-19 uzrokovala je dosad nezabilježenu zdravstvenu krizu u svim europskim zemljama. Zbog nedostatka djelotvornih metoda liječenja ili cjepiva te eksponencijalnog rasta infekcija u Europi od veljače 2020. mnoge su države članice EU-a i zemlje pridružene Schengenu⁽¹⁾ (dalje u tekstu „države članice“) provele dalekosežne mjere, uključujući ograničavanje kretanja i socijalnih kontakata. U gotovo svim su državama članicama te mjere obuhvaćale ograničenje slobodnog kretanja radi zaštite javnog zdravlja, uključujući uvođenje privremenih kontrola na unutarnjim granicama⁽²⁾. Ograničenja neobveznih putovanja na vanjskim granicama Unije primjenjuju se od Komisijinih preporuka od 16. ožujka⁽³⁾, 8. travnja⁽⁴⁾ i 8. svibnja⁽⁵⁾ podržanih smjernicama od 30. ožujka⁽⁶⁾.

Proteklih je tjedana Komisija pojačala koordinaciju, zajedničko djelovanje i razmjenu informacija s državama članicama. To je pridonjelo ublažavanju posljedica tih ograničenja jer su ponovno uspostavljeni određeni elementi funkciranja jedinstvenog tržišta, među ostalim isporuka osnovnih proizvoda i usluga diljem Europe te slobodno kretanje za nužna prekogranična putovanja. Tim se prvim mjerama nastojala uspostaviti ravnoteža između cilja da se s jedne strane uspori širenje pandemije i smanji rizik od prekomjernog pritiska na zdravstvene sustave te potrebe da se s druge strane ograniče negativni učinci na slobodno kretanje osoba, robe i usluga.

Kako se zdravstvena situacija postupno poboljšava, trebalo bi težiti povratku na neograničeno slobodno kretanje osoba i ponovnoj uspostavi cijelovitosti schengenskog područja, jednog od glavnih postignuća europske integracije. Ukipanje ograničenja neophodno je za gospodarski oporavak. Ograničavanje slobodnog kretanja i ponovno uvođenje unutarnjih granica šteti jedinstvenom tržištu i neometanom funkcioniranju lanaca opskrbe. Štoviše, šteti i europskom načinu života u Uniji u kojoj građani mogu slobodno putovati preko granica, kao radnici, studenti, članovi obitelji ili turisti. Moramo se potruditi ponovno uspostaviti to važno postignuće europske integracije.

Svrha je ove Komunikacije pozvati države članice da se uključe u ponovno omogućivanje neograničenog prekograničnog kretanja unutar Unije. Ponovna uspostava slobodnog kretanja osoba i ukidanje kontrole na unutarnjim granicama trebaju se provoditi postupno, a životi i zdravlje građana moraju biti na prvome mjestu. Stoga će epidemiološka situacija biti glavni uvjet za ponovno omogućivanje putovanja, a dopunit će se mjerama kao što su zahtjevi u pogledu zdravstvene sigurnosti za različite načine putovanja i smještaje, kako bi se ublažili zdravstveni rizici. Ponovno omogućivanje prekograničnog kretanja jedan je od preduvjeta za ponovno aktiviranje turizma i prijevoza.

Komisija uz ovu Komunikaciju priprema paket mjera za oporavak turističkog sektora, jednog od europskih gospodarskih, socijalnih i kulturnih pokretača. U ovoj se Komunikaciji utvrđuje kako se uz postupno ukidanje nacionalnih i prekograničnih ograničenja u skladu s načelom nediskriminacije treba postupno ponovno uspostavljati slobodno kretanje Euopljana i ukidati kontrole na unutarnjim granicama.

⁽¹⁾ Zemlje pridružene Schengenu su Island, Lihtenštajn, Norveška i Švicarska.

⁽²⁾ Kako je navedeno u točki 18. Smjernica Komisije C(2020) 1753 od 16. ožujka 2020., države članice mogu ponovno uvesti privremene granične kontrole na unutarnjim granicama ako je to opravdano radi zaštite javnog poretka ili unutarnje sigurnosti. U posebno kritičnoj situaciji država članica može zaključiti da je potrebno ponovno uvesti granične kontrole zbog opasnosti od neke zarazne bolesti. Države članice dužne su prijaviti ponovno uvođenje graničnih kontrola u skladu sa Zakonom o schengenskim granicama.

⁽³⁾ COM(2020) 115 final.

⁽⁴⁾ COM(2020) 148 final.

⁽⁵⁾ COM(2020) 222.

⁽⁶⁾ Smjernice za provedbu privremenog ograničenja neobveznih putovanja u EU i olakšavanje tranzita radi repatrijacije građana EU-a te o učincima na viznu politiku, C(2020) 2050, 30. ožujka 2020.

II. ZAJEDNIČKI EUROPSKI PLAN

Predsjednica Europske komisije i predsjednik Europskog vijeća predstavili su 15. travnja 2020. Zajednički europski plan za ukidanje mjera ograničavanja širenja bolesti COVID-19 (dalje u tekstu „Zajednički plan“). Državama članicama daje se niz preporuka za postupno ukidanje poduzetih mjera te se poziva da se ponovna uspostava neograničenog slobodnog kretanja i ukidanje privremenih kontrola na unutarnjim granicama, koje je većina država članica uvela, provode u fazama. U drugoj se fazi predviđa i ukidanje ograničenja neobveznih putovanja u EU na vanjskim granicama, što Komisija kontinuirano procjenjuje.

U Zajedničkom europskom planu poziva se Komisiju da nastavi 1. analizirati **proporcionalnost mjera** koje su države članice poduzele u vezi s pandemijom bolesti COVID-19 kako se situacija bude mijenjala te 2. zatraži ukidanje onih mjera koje se smatraju neproporcionalnim, posebno ako one utječu na jedinstveno tržište. Naglašava se i zajednički europski interes za **koordinirano** postupno ukidanje mjera u pogledu pandemije COVID-a 19. Borba protiv pandemije bolesti COVID-19 i njezinih neposrednih posljedica hitan su prioritet, ali europska društva i gospodarstva moraju se vratiti normalnom funkcioniranju. Ukitanje ograničenja putovanja i kontrola na unutarnjim granicama trebalo bi razmotriti paralelno uz ukidanje ograničenja unutar državnog područja država članica. Sve korake potrebno je poduzeti imajući na umu rizike od izazivanja drugog vala prijenosa virusa unutar zajednice, što bi zahtijevalo ponovno uvođenje strožih mjera protiv širenja zaraze. U Zajedničkom planu navedeno je da će trebati pratići i situaciju u zemljama u susjedstvu EU-a. Kako je navedeno u Komunikaciji „Potpora zapadnom Balkanu u borbi protiv bolesti COVID-19 i oporavku nakon pandemije“⁽⁷⁾, Komisija je spremna uključiti regiju u provedbu Zajedničkog plana.

Prema Zajedničkom planu tri se aspekta trebaju uzeti u obzir pri procjeni je li vrijeme da se postupno ukinu ograničenja putovanja i kontrole na unutarnjim granicama: 1. epidemiološki kriteriji, 2. kapaciteti zdravstvenog sustava i 3. odgovarajući kapaciteti za praćenje. U tom se kontekstu pojašnjava da bi kontrole na unutarnjim granicama i ograničenja putovanja koja su za sad na snazi trebalo ukinuti čim se epidemiološka situacija dovoljno ujednači i pravila za ograničavanje socijalnih kontakata počnu široko i odgovorno primjenjivati.⁽⁸⁾ U Zajedničkom planu ponovno je istaknuto da bi prioritet postupnog ukidanja ograničenja slobodnog kretanja i ponovnog otvaranja granica trebali biti prekogranični i sezonski radnici i da bi trebalo izbjegići svaki oblik diskriminacije mobilnih radnika u Uniji⁽⁹⁾.

III. UKIDANJE MJERA PROTIV ŠIRENJA BOLESTI COVID-19 NA UNUTARNJIM GRANICAMA: KRITERIJI I FAZE

Postupak ukidanja ograničenja putovanja i kontrole na unutarnjim granicama zahtijevat će ponderiranje i uravnoteženu primjenu različitih kriterija, uzimajući u obzir specifične epidemiološke situacije u pojedinim državama članicama, koje se mogu razlikovati među područjima i regijama. Ta je objektivna osnova neophodna kako bi se omogućilo nediskriminirano ukidanje ograničenja. Faze predložene u ovoj Komunikaciji trebaju se provoditi koordinirano. Potrebna je i fleksibilnost, među ostalim i mogućnost ponovnog uvođenja određenih mjera ako epidemiološka situacija to zahtjeva ili ubrzanog ukidanja mjera ako situacija to dopušta. Na vremenske okvire postupka utjecat će i ponašanje građana u skladu s mjerama ograničavanja socijalnih kontakata. Sve faze trebaju se temeljiti na procjeni razvoja situacije i stalnom praćenju kriterija. U tu će svrhu koordinacijski mehanizam iz odjeljka IV. biti iznimno važan kako bi se zajamčili uzajamno povjerenje i operativna dosljednost.

III.1. Kriteriji

Ukitanje ograničenja putovanja i kontrole na unutarnjim granicama mora se temeljiti na pažljivom razmatranju epidemiološke situacije diljem Europe i u pojedinim državama članicama. U okviru mjera koje treba poduzeti na nacionalnoj razini radi postupnog ukidanja ograničenja putovanja trebalo bi uzeti u obzir (a) procjenu ujednačenja epidemioloških situacija u državama članicama te (b) potrebu za primjenom mjera protiv širenja zaraze, uključujući ograničavanje socijalnih kontakata, uz istodobnu izgradnju i održavanje povjerenja u društva i (c) proporcionalnost,

⁽⁷⁾ COM(2020) 315 final.

⁽⁸⁾ Europski centar za sprečavanje i kontrolu bolesti (ECDC) u suradnji s državama članicama redovito će ažurirati kartu s epidemiološkim podacima na regionalnoj razini.

⁽⁹⁾ Smjernice o ostvarivanju slobodnog kretanja radnika, koje je Komisija izdala 30. ožujka 2020.: [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/?uri=CELEX:52020XC0330\(03\)](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/?uri=CELEX:52020XC0330(03))

odnosno usporedbu koristi zadržavanja općih ograničenja s gospodarskim i socijalnim aspektima, uključujući učinak na prekograničnu mobilnost radne snage i na trgovinu u EU-u⁽¹⁰⁾. Ti će kriteriji omogućiti postupan, fleksibilan i koordiniran pristup ukidanju kontrola i ograničenja putovanja.

Na temelju savjetovanja s „Informacijskom skupinom za COVID-19 – unutarnji poslovi” i uzimajući u obzir znanstvene savjete Europskog centra za sprečavanje i kontrolu bolesti (ECDC), Komisija preporučuje državama članicama da pri odlučivanju o ukidanju ograničenja slobodnog kretanja i kontrola na unutarnjim granicama u obzir uzmu sljedeće elemente i politička razmatranja.

a) Epidemiološka situacija

Unutar EU-a ograničenja putovanja trebalo bi prvo ukinuti u područjima s usporedivom epidemiološkom situacijom na temelju smjernica ECDC-a i u kojima postoje dovoljni kapaciteti u pogledu bolnica, testiranja, nadzora i praćenja kontakata. To je potrebno kako bi se spriječile diskriminirajuće mjere i osiguralo usklađeno djelovanje diljem EU-a. ECDC u suradnji s državama članicama razvija kartu⁽¹¹⁾ prenošenja bolesti COVID-19, među ostalim i na podnacionalnoj razini, koju će redovito održavati (na razini NUTS 3). Svrha je te karte nadležnim tijelima, prijevoznicima i pružateljima usluga pružiti informacije na razini EU-a. Iznimno je važno da države članice ECDC-u dostavljaju potrebne informacije o nadzoru kako bi se kartu redovito ažuriralo i kako bi je i građani mogli upotrebljavati kao pouzdan referentni izvor. Države članice trebale bi dostaviti potrebne podatke izravno ECDC-u ili putem Odbora za zdravstvenu sigurnost kako bi se omogućilo što preciznije, usporedivije i učinkovitije regionalno praćenje prenošenja, uključujući stope prijenosa i zaraze, prijema u odjele za intenzivnu njegu i testiranja.

O stanju u pojedinim državama članicama ili podnacionalnim regijama ili područjima treba se intenzivno i redovito izvješćivati putem komunikacijskih kampanja. To je potrebno da bi osobe koje prelaze granice mogle planirati i potpuno promišljeno postupati na temelju transparentnih informacija o situaciji te da mogu preuzeti individualnu odgovornost poštovanja zdravstvenih preporuka tijekom putovanja. Komisija će poduprijeti ta nastojanja tako što će na svojim internetskim stranicama javno objavljivati, među ostalim, popis kontrola koje su u danom trenutku na snazi na unutarnjim granicama⁽¹²⁾.

b) Mjere protiv širenja zaraze, među ostalim i ograničavanje socijalnih kontakata

Preduvjet je za ukidanje ograničenja putovanja, među ostalim i preko granica, osigurati da se mjere protiv širenja zaraze, poput ograničavanja socijalnih kontakata, mogu provoditi tijekom putovanja, od polazišta do odredišta, uključujući na graničnim prijelazima. Ako je teško ograničiti socijalne kontakte, trebalo bi uvesti dodatne zaštite i mjere radi postizanja jednakih razina zaštite, u skladu s preporukama za prometni sektor i ugostiteljstvo⁽¹³⁾. U tom su kontekstu korisne aplikacije za praćenje kontakata, a u skladu s nedavnim smjernicama Europskog centra za sprečavanje i kontrolu bolesti (ECDC)⁽¹⁴⁾ i Smjernicama za zaštitu podataka u aplikacijama kojima se podupire suzbijanje pandemije bolesti COVID-19⁽¹⁵⁾. Komisija i države članice objavile su protokol o načelima interoperabilnosti kako bi se osiguralo prekogranično funkcioniranje aplikacija za praćenje kontakata koje se koriste na dobrovoljnoj osnovi, kao i njihova pouzdanost dok se korisnici nalaze na prostoru Europe⁽¹⁶⁾.

Premda se očekuje da će se mjere protiv širenja zaraze ublažiti u okviru opće strategije za postupno ukidanje mjer, određene će mjere biti potrebno zadržati, primjerice ograničavanje socijalnih kontakata za pojedince i organizacije.

Sve bi države članice trebale nastaviti provoditi pojedinačne ciljane mjere za smanjenje rizika od prijenosa virusa⁽¹⁷⁾. Iznimno je važno testiranje i povećanje kapaciteta za testiranje, praćenje kontakata te primjena izolacije i karantene u slučaju sumnje na COVID-19. Države članice mogu razmotriti i mogućnost testiranja putnika nakon povratka kući (sustavno, nasumično ili u slučaju rizika) kao način za praćenje rizika od ponovnog širenja virusa.

⁽¹⁰⁾ Na primjer, pogranični i sezonski radnici.

⁽¹¹⁾ <https://qap.ecdc.europa.eu/public/extensions/COVID-19/COVID-19.html>

⁽¹²⁾ Vidjeti https://ec.europa.eu/home-affairs/what-we-do/policies/borders-and-visas/schengen/reintroduction-border-control_en

⁽¹³⁾ C(2020) 3139 i C(2020) 3251.

⁽¹⁴⁾ <https://www.ecdc.europa.eu/en/covid-19-contact-tracing-public-health-management>.

⁽¹⁵⁾ C(2020) 2523 final 16.4.2020.

⁽¹⁶⁾ Protokol o načelima interoperabilnosti za dobrovoljne aplikacije za praćenje kontakata, 13. svibnja 2020.

⁽¹⁷⁾ One trebaju uključivati: stalno informiranje javnosti, savjetovanje osoba sa simptomima o izolaciji i kontaktu sa zdravstvenim ustanovama; higijenu ruku; pravila ponašanja pri kihanju ili kašljaju; održavanje razmaka između ljudi; nošenje maski, što se može smatrati sredstvom kontrole izvora (za sprečavanje širenja kapljica zaraženih osoba bez obzira na to imaju li simptome).

ECDC će uz potporu Komisije i država članica nastaviti prikupljati relevantne informacije od država članica kako bi dobio pregled mjera protiv širenja zaraze, uključujući mјere ograničavanja socijalnih kontakata na snazi u državama članicama.

Građani moraju biti u mogućnosti zaštititi sebe i druge odgovornim ponašanjem. To zahtijeva koordinirani pristup mјerama ograničavanja socijalnih kontakata među državama članicama koje su počele ukidati ograničenja putovanja. Mora se što više izbjjeći situacija u kojoj zbog proturječnih informacija nastaje zbumjenost i ne poštuje se ograničavanje socijalnih kontakata. U tu bi svrhu države članice mogле primjerice odrediti jedinstvenu pristupačnu internetsku stranicu koju putnici mogu konzultirati prije putovanja te se pobrinuti da se pri ulasku na njihovo državno područje građanima pošalje automatski SMS s informacijama o nacionalnoj ili regionalnoj kontaktnoj točki za informacije o posebnim ograničenjima i mјerama koje se primjenjuju tijekom pandemije bolesti COVID-19 te o tome koga kontaktirati u slučaju pojave simptoma bolesti COVID-19.

c) *Gospodarski i socijalni aspekti*

Jedinstveno tržište zajednički je prostor. Za lance opskrbe i pružatelje usluga ne postoje nevidljive granice, posebice u pograničnim regijama. Mjere koje se provode radi zaštite javnog zdravlja očito su nužne, ali imaju visoku gospodarsku i socijalnu cijenu pa bi pri njihovu donošenju itekako trebalo voditi računa o učinku na jedinstveno tržište. S obzirom na izvanredne zajedničke europske napore za oporavak gospodarstva, ograničenja moraju biti učinkovita i razmjerna te ne smiju prelaziti ono što je potrebno za sprečavanje širenja pandemije i zaštitu javnog zdravlja.

Općenito, ograničenja uvedena radi zaštite javnog zdravlja i borbe protiv krize uzrokovane bolešću COVID-19 izazvala su ozbiljne gospodarske i socijalne posljedice, uključujući veliki pad potražnje za proizvodima i uslugama, zbog čega su određeni sektori, poput šireg sektora turizma, praktički zaustavljeni te su nastali poremećaji lanaca opskrbe i slobodnog kretanja radnika i usluga preko granica.

Kad države članice uspiju smanjiti širenje virusa, opća ograničenja slobodnog kretanja u i iz drugih regija ili područja u državama članicama sličnog ukupnog profila rizičnosti trebalo bi zamijeniti ciljanim mјerama kojima bi se dopunile mјere ograničavanja socijalnih kontakata te djelotvorno praćenje i testiranje svih sumnjivih slučajeva. Trebalo bi nastaviti davati prednost ublažavanju preostalih ograničenja prekograničnog kretanja u ključnim područjima zdravstvene, socijalne i gospodarske aktivnosti dok se ponovno ne uspostavi potpuno slobodno kretanje.

To je važno ne samo kako bi se gospodarstvo moglo potpuno oporaviti, već i zbog socijalnih i obiteljskih aspekata. Mnoge su obitelji bile dugo razdvojene kako bi pomogle zaustaviti širenje virusa. Građani se često nisu vraćali svojim kućama i obiteljima kako bi, u bolnicama, domovima za skrb i njegu te poljoprivrednom ili uslužnom sektoru, doprinijeli borbi protiv krize. Čim epidemiološka situacija bude povoljna, ljudima se mora omogućiti sigurno putovanje i spajanje s obiteljima.

O tim se pitanjima raspravljalo s predstavnicima država članica, a u sljedećem su dijagramu sažeti kriteriji i načela koordiniranog pristupa.

Kriteriji i načela koordiniranog pristupa uklanjanju ograničenja slobodnog kretanja i ukidanju kontrola na unutarnjim granicama

Gospodarski i socijalni aspekti:

Osiguravanje lakšeg tranzita

Zdravstveni, prekogranični i pogranični radnici, sezonski radnici u poljoprivredi, radnici u prometu

Važni obiteljski razlozi, repatrijacija

Davanje prednosti prijevozu robe i pružanje usluga

Građevinske i proizvodne aktivnosti

Druge gospodarske svrhe

Rekreacija i turizam (kuće za odmor, hoteli, parkovi)

Postupni pristup

Razmjena informacija

Jasna komunikacija sa svim dionicima i građanima

Proporcionalne i nediskriminirajuće mjere

Stalno praćenje mjera

Izgradnja uzajamnog povjerenja

Epidemiološka situacija:

- ▶ Postojano smanjenje broja novih slučajeva zaraze/stope reprodukcije, (neto) hospitalizacija i pacijenata u jedinicama intenzivnog liječenja
- ▶ Kapaciteti i spremnost nacionalnih zdravstvenih sustava
- ▶ Testiranje, praćenje kontakata, izolacija i karantena

Ograničavanje širenja bolesti i socijalnih kontakata:

- Zdravstveni pregledi prema potrebi
- Osobna zaštitna oprema
- Tehnološka rješenja, npr. uporaba interoperabilnih dobrovoljnih prekograničnih aplikacija za praćenje
- Odvajanje putnika ili druge dodatne zaštite / jednake mjere
- Koordinacija između matičnih i odredišnih zemalja u pogledu zračnog prometa, trajekata itd.
- Strogo praćenje

III.2. Postupan pristup

U svojoj procjeni rizika ECDC je zaključio da bi prebrzo ili nekoordinirano ukidanje mjera bez odgovarajućih kapaciteta za praćenje i kapaciteta zdravstvenog sustava moglo dovesti do naglog ponovnog širenja zaraze unutar zajednice⁽¹⁸⁾. Na nacionalna ograničenja primjenjuje se postupno ublažavanje, a isti takav postupni pristup trebalo bi predvidjeti za ukidanje ograničenja putovanja i graničnih kontrola. Taj se postupak može provesti u tri faze uzimajući u obzir kriterije iz odjeljka III.1. Prelazak iz nulte faze, odnosno sadašnjeg stanja u sljedeće faze trebalo bi provesti fleksibilno, a prema potrebi i vratiti se korak unatrag ako se epidemiološka situacija pogorša. Zbog toga bi trebalo pripremiti odgovarajuće planove pripravnosti kako bi se omogućilo brzo ponovno uvođenje ili ranije ukidanje mjera s obzirom na razvoj epidemiološke situacije.

Moglo bi se predvidjeti da se pri postupnom ukidanju ograničenja putovanja uzme u obzir praktični napredak u ograničavanju socijalnih kontakata ili jednakovrijedne mjere protiv širenja zaraze u područjima koja su najbitnija za putovanja, posebice u različitim vrstama prijevoza i smještaja. Zahvaljujući konkretnim elementima iz Smjernica za postupno ponovno uspostavljanje usluga prijevoza i povezanosti i Smjernica za zdravstvene protokole u ugostiteljskim objektima⁽¹⁹⁾, koje je Komisija donijela uz ovu Komunikaciju, nadležna ili industrijska tijela moći će detaljnije razraditi, a gospodarski subjekti uvesti mjere kojima se omogućuju jednakе razine zaštite, posebice u prometnom sektoru i turizmu. Pri odlučivanju o ukidanju ograničenja putovanja i kontrola na unutarnjim granicama trebalo bi uzeti u obzir praktičnu primjenu tih smjernica i načela.

Posebice kad je riječ o **turizmu i prijevozu**, pri postupnom ukidanju ograničenja putovanja i kontrola trebalo bi uzeti u obzir gospodarske i socijalne posljedice pandemije i povezanih preventivnih mjeru. Na temelju novih smjernica⁽²⁰⁾, protokola i standarda u vezi s bolešću COVID-19 mogu se uvesti provedive, cjenovno pristupačne i proporcionalne mjeru kako bi se smanjili rizici putovanja: za različite oblike prijevoza putnika, najam automobila, rekreativnu plovidbu, različite vrste smještaja, ugostiteljske objekte, znamenitosti, izložbe itd. Nakon što se takvi protokoli počnu učinkovito primjenjivati, ograničenja putovanja mogla bi se ukinuti za te vrste prijevoza i neke vrste turističkih aktivnosti, u cilju planiranja putovanja u vrijeme godišnjih odmora, kao što je navedeno u Zajedničkom planu.

— Nulta faza: trenutačno stanje

Zbog pandemije bolesti COVID-19 mnoge države članice morale su uvesti dalekosežne mjeru, uključujući ograničavanje kretanja i socijalnih kontakata, što je imalo velike posljedice za kretanje unutar zemlje i preko granica. Gotovo sve države članice uvele su privremene kontrole na unutarnjim granicama radi zaštite javnog zdravlja. Ograničenja neobveznih putovanja na vanjskim granicama Unije primjenjuju se od Komisijinih smjernica od 30. ožujka.

Kako bi se riješili ozbiljni problemi uzrokovani ponovnim uvođenjem kontroli na unutarnjim granicama i ograničenjima putovanja te ograničili učinci na funkcioniranje unutarnjeg tržišta, Komisija je mobilizirala sve potrebne resurse i osigurala koordinaciju na razini EU-a. Iznijela je i praktične smjernice za osiguravanje kontinuiranog protoka osnovnih proizvoda diljem EU-a po zelenim trakama, olakšavanje zračnog prijevoza i jamčenje slobodnog kretanja radnika⁽²¹⁾.

U mnogim dijelovima EU-a ključne poslove obavljaju osobe koje žive u jednoj državi članici, a rade u drugoj. Ograničenja koja su uvele države članice u vezi s prelaskom granica stoga dovode do dodatnih poteškoća, a mogu i otežavati borbu protiv krize prouzročene bolešću COVID-19. Iako se stanje na terenu poboljšalo od donošenja Smjernica o ostvarivanju slobodnog kretanja radnika, i dalje postoje znatni problemi pri prelasku određenih unutarnjih granica. Države članice trebale bi omogućiti radnicima, posebno onima u prometu, pograničnim, upućenim i sezonskim radnicima te pružateljima usluga da prelaze granice i imaju neometan pristup mjestu rada⁽²²⁾. To bi se trebalo primjenjivati i u slučajevima u kojima takvi radnici i pružatelji usluga samo prolaze kroz državu članicu. Države članice trebaju poslodavce upozoriti na potrebu osiguravanja odgovarajuće zaštite zdravlja i sigurnosti.

⁽¹⁸⁾ Procjena rizika ECDC-a.

⁽¹⁹⁾ C(2020) 3139 i C(2020) 3251.

⁽²⁰⁾ C(2020) 3139.

⁽²¹⁾ Pregled svih smjernica dostupan je na https://ec.europa.eu/info/live-work-travel-eu/health/coronavirus-response/travel-and-transportation-during-coronavirus-pandemic_hr.

⁽²²⁾ Za nepotpuni popis ključnih poslova vidjeti točku 2. Smjernica o ostvarivanju slobodnog kretanja radnika, koje je Komisija donijela 30. ožujka 2020.: [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/?uri=CELEX:52020XC0330\(03\)](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/?uri=CELEX:52020XC0330(03)).

Komisija blisko surađuje s Europskim parlamentom i Vijećem kako bi što prije dovršila tekuću reviziju pravila o koordinaciji sustava socijalne sigurnosti (uredbe (EZ) br. 883/2004 i (EZ) br. 987/2009) koju treba brzo zaključiti da bi se mobilni radnici pogodjeni krizom, posebice zatvaranjem granica, mogli osloniti na funkcionalni koordinirani sustav socijalne sigurnosti s moderniziranim pravilima koja će dodatno zajamčiti njihova prava.

Prethodno navedenim smjernicama Komisije znatno je ublažen učinak ograničenja na jedinstveno tržište i slobodno kretanje te bi ih trebalo primjenjivati do ukidanja kontrola na unutarnjim granicama i općenitijih ograničenja putovanja.

— ***Prva faza: ponovna uspostava slobode kretanja djelomičnim ukidanjem ograničenja i kontrola na unutarnjim granicama***

Nastavi li se sadašnji pozitivan razvoj epidemiološke situacije u cijeloj Europi, ograničenja putovanja i granične kontrole trebalo bi postupno ukidati **diljem EU-a**, posebice kad se stopa prijenosa zaraze dovoljno snizi. Ako to nije odmah moguće, ograničenja putovanja i granične kontrole trebalo bi ukinuti za **regije, područja i države članice** s dovoljno sličnom epidemiološkom situacijom koja se pozitivno razvija. U slučaju da epidemiološka situacija nije toliko slična, moglo bi se uvesti dodatne zaštitne mjere te praćenje.

Prvi korak prema tome bila bi nacionalna epidemiološka situacija koja dopušta ublažavanje ograničenja slobodnog kretanja na nacionalnoj razini. Za prekogranični promet trebali bi biti ispunjeni i sigurnosni zahtjevi za različite oblike prijevoza iz Smjernica za postupno ponovno uspostavljanje usluga prijevoza i povezanosti, a ako epidemiološka situacija nije toliko slična, može se primjeniti praćenje. Ako država članica odluči dopustiti putovanja na svoje državno područje ili u određene regije ili područja unutar državnog područja, trebala bi to učiniti na nediskriminirajući način, odnosno dopustiti putovanja iz svih regija ili zemalja u EU-u sa sličnom epidemiološkom situacijom.

Ako još nije odlučeno da se kontrole na unutarnjim granicama potpuno ukinu, moguće je poduzeti korake za početak uklanjanja ograničenja, primjerice zamjeniti sustavne granične kontrole graničnim kontrolama na temelju procjene rizika ili lokalnim policijskim mjerama.

Za ukinanje ograničenja slobodnog kretanja i graničnih kontrola bit će među ostalim potrebna bliska suradnja država članica. Sve države članice moraju biti obaviještene prije svih novih aranžmana i uvijek mora biti jasno da se bilo kakve selektivne odluke o ograničenju putovanja u određene regije unutar države članice ili iz njih donose na potpuno objektivnoj osnovi: razlog za sva predviđena preostala ograničenja trebalo bi isključivo biti javno zdravljje te bi ona trebala biti proporcionalna i nediskriminirajuća. Ako država članica odluči ukinuti svoja ograničenja kretanja u drugu državu članicu ili iz nje, ili za regije ili područja te države članice, to se mora odnositi, bez diskriminacije, na sve građane EU-a i sve rezidente te države članice neovisno o njihovu državljanstvu te bi se trebalo primjenjivati na sve dijelove Unije sa sličnom epidemiološkom situacijom. Ukinanje kontrole ne bi smjelo biti ograničeno na geografsku blizinu susjednih država članica, nego bi se trebalo temeljiti na usporedivim epidemiološkim situacijama i provedbi smjernica u pogledu zdravlja u regijama bez obzira na njihovu udaljenost. Trebalo bi olakšati neometan prolaz iz profesionalnih i osobnih razloga.

Trebalo bi se moći neometano i sigurno putovati iz profesionalnih razloga, ali to je važno i iz **osobnih razloga, primjerice zbog posjeta obitelji**. Zbog krize obitelji su morale dugo ostati razdvojene u različitim državama članicama, a mnoge od njih uvelike su pomogle u borbi protiv virusa. Kako bi im se odalo priznanje za tu pomoć, bit će važno omogućiti sigurno ponovno spajanje obitelji u državama članicama sa sličnom epidemiološkom situacijom.

— ***Druga faza: opće ukinanje ograničenja i kontrola na unutarnjim granicama***

U toj posljednjoj fazi, u kojoj je epidemiološka situacija diljem EU-a dovoljno pozitivna i ujednačena, ukinut će se sva ograničenja povezana s bolešću COVID-19 i kontrole na unutarnjim granicama, uz zadržavanje potrebnih zdravstvenih mjera (osobna higijena, ograničavanje socijalnih kontakata itd.) na državnim područjima (ili njihovim dijelovima) država članica i nastavak opširnih informativnih kampanja. I dalje vrijedi da sigurnosni zahtjevi za različite vrste prijevoza i smještaja iz smjernica moraju biti ispunjeni kako bi se u potpunosti moglo ponovno uspostaviti slobodno kretanje osoba, robe i usluga.

IV. KOORDINACIJSKI MEHANIZAM

Iako Komisija može imati potpornu i koordinacijsku ulogu u pripremi odluka o ukidanju ograničenja slobodnog kretanja i kontrole na unutarnjim granicama, države članice procjenjuju vlastitu situaciju na temelju prethodno navedenih kriterija i odlučuju o ukidanju ograničenja. Kao i odluke o ponovnom uvođenju privremenih kontrola na unutarnjim granicama, odluke o ukidanju provjera trebale bi se donositi uz savjetovanje s drugim državama članicama, osobito onima na koje se to izravno odnosi.

Od početka izbijanja pandemije Komisija i države članice redovito razmjenjuju informacije i dobre prakse u različitim forumima, među ostalim na tehničkoj razini u okviru „Informacijske skupine za COVID-19 – unutarnji poslovi” i na političkoj razini putem redovitih videokonferencijskih sastanaka koje saziva Komisija. Održavanje bliske koordinacije među državama članicama koja se temelji na uzajamnom povjerenju i radu na zajedničkim ciljevima od presudne je važnosti te bi i dalje trebalo biti dio postupnog pristupa. Komisija će stoga nastaviti razmjenjivati informacije u tim forumima kako bi olakšala i pripremila donošenje odluka o koordiniranom i postupnom ukidanju ograničenja slobodnog kretanja i kontrole na unutarnjim granicama.

U okviru izlazne strategije trebalo bi pojačati razmjenu informacija i koordinaciju na temelju rada Informacijske skupine za COVID-19 kako bi se osigurao usmjeren i dosljedan pristup ukidanju ograničenja slobodnog kretanja i kontrole na unutarnjim granicama u skladu s propisima i načelima EU-a te istodobno omogućila potrebna fleksibilnost za uključene zemlje.

Kako bi se izbjeglo uvođenje novog koordinacijskog mehanizma ili platforme, Komisija predlaže da se konkretnе preporuke pripreme u sklopu postojećih okvira koji dobro funkcioniraju. To bi se primjerice moglo provesti u okviru mehanizma EU-a za integrirani politički odgovor na krizu koji je sada potpuno aktivan. Vijeće bi moglo intenzivirati neformalnu koordinaciju između država članica i Komisije, među ostalim za pripremu ciljanih preporuka. Komisija će i dalje ispunjavati svoju institucijsku ulogu, među ostalim kako bi se olakšala razmjena informacija i dobre prakse na tehničkoj razini.

V. ZAKLJUČAK

Komisija predlaže daljnje korake kako bi poduprla države članice u ukidanju ograničenja slobodnog kretanja i kontrole na unutarnjim granicama. S obzirom na promjenjivost i dinamiku krize uzrokovane pandemijom bolesti COVID-19, razmjena informacija između Komisije i država članica nastaviti će se na tehničkoj, a prema potrebi i na političkoj razini. Kao što je istaknuto u Zajedničkom planu, primjenjivat će se pažljivo prilagođen, koordiniran i postupan pristup. Komisija će nastaviti analizirati proporcionalnost mjera koje države članice poduzimaju u borbi protiv pandemije bolesti COVID-19 u pogledu unutarnjih i vanjskih granica i ograničenja putovanja te će intervenirati kako bi zatražila ukidanje mera koje se smatraju neproporcionalnim.

Odluka da se ukidanjem graničnih kontrola i ograničenja putovanja ponovno uspostavi sloboda kretanja osjetljive je prirode, no ona je neophodna za postupno ukidanje ograničenja koja danas vrijede za građane i poduzeća. Odgoda tog postupka dulje od onog što je potrebno zbog javnog zdravlja ne bi samo znatno opteretila funkcioniranje jedinstvenog tržišta, nego i život milijuna građana EU-a koji ne mogu koristiti prednosti slobode kretanja kao važnog postignuća Europske unije. Ponovna uspostava neometanog funkcioniranja jedinstvenog tržišta od ključne je važnosti za oporavak gospodarstava EU-a, posebice za turizam i prijevoz.

Komisija je spremna suradivati s državama članicama u okviru „Informacijske skupine za COVID-19 – unutarnji poslovi” i integriranog političkog odgovora na krizu kako bi se omogućio prelazak u prvu i drugu fazu čim se za to stvore uvjeti. Opći je cilj ponovno uspostaviti cjelovitost schengenskog područja i vratiti se neograničenom slobodnom kretanju osoba, radnika, robe i usluga unutar EU-a.

ISSN 1977-1088 (elektroničko izdanje)
ISSN 1977-060X (tiskano izdanje)

Ured za publikacije Evropske unije
2985 Luxembourg
LUKSEMBURG

HR